अभियान साप्ताहिक

ABHIYAN WEEKLY

Devendrachudal@gmail.com

वर्ष : ४१ / अंक : ३९ / २०८१ जेठ ४ गते शुक्रबार / नेपाल सम्वत ११४४ / May. 17, 2024 / मूल्य रू. १०/-

बालमन्दिरका नाममा रहेका जग्गामा ब्रह्मलुट

काठमाडौ । नेपाल बालमन्दिर पवित्र उदेश्य राखेर सरकारी स्तरमै खोलिएको पवित्र संस्था भएपनि २०४६ सालको राजनीतिक परिवर्तन पछि संस्थाका पदाधिकारीहरूमा नियुक्त भएका व्यक्तिहरूले बालमन्दिरलाई कमाई खाने भाँडोको रूपमा प्रयोग गरेको प्रष्ट भएको छ । बालमन्दिरको जग्गा हिनामिना भएको प्रकरणमा २० जना विरूद्ध पत्राउ पुर्जी समेत जारी भइरसकेको छ । २०४६ सालको राजनीतिक परिवर्तन पछि बालमन्दिरको अध्यक्षमा स्व. गणेशमान सिंहकी छोरी रिता बैद्य नियुक्त भएकी थिइन् ।

उनले झण्डै ३० वर्षसम्म सो पदमा रहँदा बालमन्दिरको नाममा नक्सालमा रहेको जग्गा र काठमाडौको टेकुमा रहेको जग्गा समेत कौडीको मूल्यमा भाडामा लगाएर बालमन्दिरलाई ध्वस्त पार्ने कार्य गरेको रहस्य निकै पहिला खुलेको र त्यस विषयमा विभिन्न सञ्चार माध्यमले समाचार प्रकाशित र प्रसारित गरेपछि मात्र अहिले सो

>>> बाँकी ८ पेजमा

हामीलाई www.abhiyanweekly.com.np मा पनि पढ्न सकिन्छ ।

लामिछाने र थापा दुवैलाई चुनौती

काठमाडौ । सहकारी ठगी प्रकरणमा उपप्रधान एवं गृहमन्त्री रवि लामिछाने र नेपाली कांग्रेसका महामन्त्री एवं सांसद गगन थापाबीचको जुहारी सडक हुँदै संसदमा समेत प्रवेश पाएको छ । थापा र लामिछानेले एकले अर्कोलाई गाली गलौज समेत गर्दै आएका हुनाले लामिछनेले आफूले ऋण लिन निवदेन दिएको प्रमाण ल्याउन थापालाई चुनौती दिएका छन् भने थापाले त्यस्तो प्रमाण आफूसँग रहेको बताउँदै आएका छन् ।

लामिछानेले त्यस्तो प्रमाण ल्याएमा आफूले राजनीतिबाटै सन्यास लिने उद्घोष सार्वजनिक रूपमै गरिसकेपछि थापाले त्यस्तो प्रमाण सरकारसँग रहेको बताउन थालेका छन् । लामिछानेले आफूल ऋण मागेको सक्कली प्रमाण र आफूले सहीछाप गरेको प्रमाणित गर्न थापालाई चुनौती दिएका छन् । लामिछानेले थापाले आफ्नो भनाईलाई प्रमाणित गरे आफूँले जनतासँग माफी माग्दै

>>> बाँकी ८ पेजमा

जसपा नेपाल बाहिरिए पनि सरकार संकटमुक्त

काठमाडौ । मधेश प्रदेशमा जनता समाजवादी पार्टी नेपालको नेतृत्वमा रहेको सरकारबाट नेकपा एमाले र माओवादी केन्द्र बाहिरिएपछि पुष्पकमल दाहाल नेतृत्वको सरकारबाट जसपा नेपाल बाहिरियो र सरकारलाई दिएको समर्थन समेत फिर्ता लिएको छ । जसपा नेपाल विभाजित भएपछि पार्टी अध्यक्ष उपेन्द्र यादवसहित जसपाका संघीय संसदमा जम्मा ५ जना सांसद रहेका छन् । जसपा नेपाल सरकारबाट बाहिरिएपछि माधव नेपालले नेतृत्व गरेको एकीकृत समाजवादी पार्टी पनि सरकारबाट बाहिरिने सम्भावना बढेर गएको छ ।

मधेश प्रदेशमा अब नेकपा एमालेको नेतृत्वमा सरकार बन्ने प्रायः निश्चित रहेको छ । नेकपा एमाले, माओवादी केन्द्र, जनमत पार्टी र लोसपा मिलेर सरकार बन्ने भएपछि जसपा नेपालले आफ्नो नेतृत्वमा रहेको मधेश

>>> बाँकी ८ पेजमा

ठूलो भाग खोज्दा उपेन्द्र यादवको पार्टी विभाजित

माधव नेपालको हालत पनि उस्तै हुन सक्ने सम्भावना

काठमाडौ । नेपालीमा एउटा उखान प्रख्यात छ 'घाँटी हेरेर हाड निल्नुपर्दछ' भन्ने यो उखान अहिले ठ्याक्कै जसपा नेपालका अध्यक्ष उपेन्द्र यादवको पार्टीसँग मिलेको छ । आफ्नो हैसियत विर्सिएर प्रधानमन्त्री बन्ने सपना देखेकै कारण पार्टी विभाजिन भयो । संघीय संसदमा १२ सांसद रहेको जसपा नेपाल विभाजित भएपछि ७ सांसद अशोक राईले नेतृत्व गरेको जसपामा गएभने केही प्रदेश सांसद समेत राई नेतृत्वको जसपमा गएका छन् । संघीय संसदमा अब यादवको जसपा नेपालमा यादव सहित ५ जना सांसद मात्र रहेका छन् ।

पार्टीमात्र विभाजित भएर यादवले सरकार समेत छोड्नु पर्‍यो भने मधेश प्रदेशमा जसपा नेपालको नेतृत्वमा रहेको प्रदेश सरकार समेत गुमाउनुपर्ने अवस्थामा यादव पुगेका छन् । नेकपा एमाले, माओवादी केन्द्र, रास्वपा सहितको गठबन्धनमा उपप्रधान सहित स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्री रहेकै बेला पुष्पकमल दाहाल नेतृत्वको सरकार ढालेर नेपाली कांग्रेस सहितको गठबन्धनको सरकार निर्माण गर्ने कार्यमा यादव अघि बढेका र उनलाई एकीकृत समाजवादी पार्टीका अध्यक्ष माधव नेपालले समेत साथ दिएका र कांग्रेका सभापति शेरबहादुर देउवासँग यादव र नेपाल समेत आलोपालो प्रधानमन्त्री बन्ने समझदारी भित्री रूपमा गरेकै कारण जसपा नेपाल विभाजित भएको छ, अब दाहाल सरकारलाई जसपा नेपाल र एकीकृत समाजवादी पार्टी बाहेककै बहुमत पुग्ने भएकाले गर्दा माधव नेपालको वार्गेनिङ्ग पावर समेत समाप्त भएपछि माधव नेपालको समेत अहिलेकै संसदको कार्यकालमा प्रधानमन्त्री बन्ने सम्भावना लगभग समाप्त भएको छ ।

दाहाल सरकारलाई बहुमतमा रहिरहन

>>> बाँकी ८ पेजमा

प्रधानमन्त्रीले चौथो पटक विश्वासको मत लिनुपर्ने

काठमाडौ । जनता समाजवादी पार्टी नेपालले पुष्पकमल दाहाल सरकारलाई दिएको समर्थन फिर्ता लिएपछि प्रधानमन्त्री दाहालले फेरी चौथो पटक संसदबाट विश्वासको मत लिनुपर्ने भएको छ । दाहाल सरकारमा उपप्रधान सहित स्वास्थ्य तथा जनसंख्यामन्त्री रहेका पार्टी अध्यक्ष उपेन्द्र यादव र वन तथा वातावरण राज्यमन्त्री रहेका दीपक कार्कीले राजिनामा दिएका छन् ।

सविधानको धारा १०० को उपधारा (२) मा सरकारमा सहभागि दलले समर्थन फिर्ता लिएमा प्रधानमन्त्रीले ३० दिन भित्रमा विश्वासको मत लिनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । दाहालले पछिल्लो पटक २०८० फागुन ३० गते विश्वासको मत लिएका थिए । २०७९ पुस १० गते प्रधानमन्त्रीमा नियुक्त भएका प्रधानमन्त्री दाहालले २०७९ पुस २६ गते पहिलो पटक विश्वासको मत लिएका थिए । राष्ट्रपतिको निर्वाचनमा दाहालले कांग्रेससँग सहमति गरेसँगै नेकपा एमालेले समर्थन फिर्ता लिएपछि २०७९ चैत्र २६ गते दोस्रो पटक विश्वासको मत लिएका थिए । कांग्रेसको समिकरण १ वर्षपछि बदलेर तेस्रो पटक विश्वासको मत लिएका थिए । पछिल्लो पटक प्रधानमन्त्री दाहाललाई प्रतिनिधिसभाको

>>> बाँकी ८ पेजमा

आरोप लाग्दैमा आरोप प्रमाणित हुँदैन

काठमाडौ । पछिल्लो समयमा नेपाली कांग्रेसले सहकारी ठगीमा मुछिएका रास्वपाका सभापति एक गृहमन्त्री रवि लामिछाने विरूद्ध संसदीय छानविन समिति बनाउनुपर्ने भन्दै संसद अवरूद्ध गर्दै वर्तमान सत्ता गठबन्धनलाई भत्काउने एकमात्र रणनीति लिएको प्रष्ट हुँदै गएको छ ।

एउटा व्यक्तिलाई छानविन गर्ने माग गर्ने भन्दा समग्र रूपमा सहकारीको ठगी विरूद्धमा संसदीय छानविन समिति बनाउनुपर्ने मागका पछाडि सरकार ढाल्ने रणनीति लिएको प्रष्ट हुन्छ । छानविन समिति बनाएपछि छानविनको दायरामा परेका व्यक्तिले राजिनामा दिनुपर्दछ भन्दै कांग्रेसले फेरी संसद अवरूद्ध गर्ने निश्चित जस्तै रहेको छ । त्यसबेला उसले गृहमन्त्रीको राजिनामा माग्ने निश्चित जस्तै रहेको छ ।

गृहमन्त्रीले राजिनामा दिएको खण्डमा दाहाल सरकार ढल्न सक्छ । रास्वपाले सरकार छोडेको खण्डमा दाहाल सरकार अल्पमतमा पर्ने निश्चित जस्तै रहेकाले गर्दा कांग्रेसले पहिला व्यक्ति विशेषलाई लिएर संसदीय छानविन समितिको माग गरेको र संसदीय छानविन समिति गठन भए अनुसन्धानमा परेका व्यक्तिलाई पदमा बस्ने अधिकार नभएका भन्दै गृहमन्त्री लामिछानेको राजिनामा माग्ने निश्चित रहेकाले सत्ता गठबन्धनले संसदीय समिति बनाउने निर्णय गर्न चाहेका छैन ।

>>> बाँकी ८ पेजमा

राष्ट्रपतिलाई धन्यवाद दिने काम सरकारको कि संसदको ?

काठमाडौ । २०४६ सालको राजनीतिक परिवर्तन र २०७२ मा निर्माण भएको नेपालको संविधान पछि पहिलो पटक राष्ट्रपतिले सरकारको नीति तथा कार्यक्रम संसदमा पेश गरेपछि संसदले राष्ट्रपतिलाई धन्यवाद दिनुपर्ने परम्परा तोडिएको छ । राष्ट्रपति रामचन्द्र पौडेल कांग्रेसका बरिष्ठ नेता रहेका र उनले १७ पटक सम्म प्रधानमन्त्री बन्न चुनाव लडेका थिए उनले बनाएको रेकर्ड अब फेरी बन्न सक्ने अवस्था देखिँदैन भने अर्को रेकर्ड समेत बनाएका छन् ।

आफूले सरकारको नीति तथा कार्यक्रम बाचन गरेपछि सोही दिन उनलाई संसदले धन्यवाद दिनुपर्ने भएपनि कांग्रेसकै कारण उनले धन्यवाद सम्म पाउन सकेन ।

राष्ट्रपतिले यो सम्म गरेर दुई वटा रेकर्ड कायम गरेका छन् । राष्ट्रपतिले सरकारको नीति तथा कार्यक्रम बाचन गरिसकेपछि प्रधानमन्त्रीले राष्ट्रपतिलाई धन्यवाद दिने प्रस्ताव टेबल गर्ने परम्परा रहेकाले संघीय संसदको प्रमुख विपक्षी दल नेपाली कांग्रेसले अवरोध सिर्जना गरेको कारण प्रधानमन्त्रीले धन्यवादको प्रस्ताव नै टेबल गर्न पाएनन् । कांग्रेसले आफ्नै पार्टीबाट राष्ट्रपति बनेका राष्ट्रपतिलाई धन्यवादसम्म दिने समय दिएन ।

कांग्रेसले भने राष्ट्रपतिले सरकारको नीति तथा कार्यक्रम बाचन मात्र गरेको हुनाले आफूहरूले राष्ट्रपतिलाई धन्यवाद दिने प्रस्ताव प्रधानमन्त्रीलाई टेबल गर्न नदिएको बताएको

>>> बाँकी ८ पेजमा

तराईमा 'लु'को जोखिम

काठमाडौं । आगामी ४ दिनसम्म देशभर अत्यधिक गर्मी बढ्ने भएको छ । तत्काल वर्षा गराउने प्रणाली नभएकाले तराई मधेशका जिल्लामा अत्यधिक गर्मी बढ्ने मौसमविदको पूर्वानुमान छ । जल तथा मौसम विज्ञानले आगामी तीन दिनसम्म तराई मधेशका जिल्लामा वर्षा गराउने प्रणाली नभएकाले गर्मी बढ्ने जनाएको छ ।

केही दिन अघि भारत बिहार आसपासको न्यूनचापीय प्रणाली, पश्चिमी वायु र स्थानीय वायुको प्रभावले देशभर वर्षा भएको थियो । सो वर्षाका कारण तापक्रम घट्दा केही शीतल महसुस भएको थियो । बिहार आसपासको न्यूनचापीय प्रणालीको प्रभाव नेपालबाट पूर्णरूपमा हटिसकेको छ । अहिले स्थानीय वायु र पश्चिमी वायुको मात्र आंशिक प्रभाव छ ।

त्यसको प्रभावले कोशी प्रदेशका थोरै

>>> बाँकी ८ पेजमा

जबरजस्ती कश्मीरलाई भारतसँग गाभियो तर काश्मिरीहरूलाई मेटाइयो

अनुराधा भासिन

१९४७ देखि, जब कश्मीर भारतमा सम्मिलित भयो, नयाँ दिल्ली र कश्मीरीहरू बीचको दूरी पारस्परिक शंका र ठूलो विश्वासको कमीले चिन्ह लगाइएको छ । दशकौंदेखि नयाँ दिल्लीले जम्मु र कश्मीरको स्वायत्तता खोस्यो र स्थानीय राजनीतिलाई हेरफेर गर्‍यो । नयाँ दिल्लीले पनि कश्मीरलाई सुरक्षाको प्रिज्मबाट मात्र हेरेको छ, जसले गर्दा यस क्षेत्रमा अति-राष्ट्रवादी नजर छ । भारत प्रशासित कश्मीरमा, यो क्षेत्रको ऐतिहासिक विवादसँग जोडिएको विश्वासघातको गहिरो एम्बेडेड भावनामा क्रिस्टल बनाइएको छ । तर निको नभएको घाउ र भारतको एकमात्र मुस्लिम बहुल क्षेत्रमा जबरजस्ती जनसांख्यिकीय परिवर्तनको आशंकाको बाबजुद, कश्मीरीहरूले समय-समयमा कश्मीर विवादको समाधानको सम्भावनाको आशा महसुस गरे ।

२०१४ मा नयाँ दिल्लीमा नरेन्द्र मोदीको नेतृत्वमा रहेको भारतीय जनता पार्टी (भाजपा) सरकारले सत्ता ग्रहण गरेपछि यी आशाहरू घट्न थालेका थिए र २०१५ मा बीजेपीले क्षेत्रीय पीपुल्स डेमोक्रेटिक पार्टी (पीडीपी) सँग गठबन्धनमा प्रवेश गरेपछि ती आशाहरू झनै क्षीण भए । जम्मू कश्मीर राज्य शासन । कश्मीरीहरूको डरको लागि, दक्षिणपन्थी बीजेपीले जम्मू प्रान्तमा हिन्दू भोट बैंकको एकीकरण मार्फत राज्यमा अचानक प्रवेश गर्‍यो ।

२०१४ देखि मोदीको नेतृत्वमा रहेको, भाजपाको वैचारिक अभिभावक राष्ट्रिय स्वयम् सेवक संघ (आरएसएस) ले आफ्नो सबैभन्दा पुरानो वैचारिक महत्वाकांक्षाहरूमध्ये एउटालाई महसुस गरेको छ - भारतीय संविधानको अनुच्छेद ३७० को खारेज गर्ने, जसले जम्मू कश्मीरको अद्वितीय विगतलाई मान्यता दिएको थियो । यसलाई विशेष दर्जा दिएर पूर्व राज्यका जनताको जग्गा र जागिरको विशेष अधिकारको संरक्षण गरेको छ । यसबाहेक, मोदीको शासनको पछिल्लो दशकमा कश्मीरी जनताको थिचोमिचो धेरै गुणा बढेको छ र राज्य र सेनाको दमन अझ परिष्कृत भएको छ ।

यस क्षेत्रमा सैन्य शिविरको संख्या बढे पनि स्थानीयहरू व्यापार र रोजगारीमा सिमान्तकृत भएका छन् । उनीहरूका परिवारका सदस्यहरू लडाकू समूहहरूसँग सम्बन्ध भएको आशंकामा मुस्लिमहरूलाई समाप्ति पत्रहरू हस्तान्तरण गरिन्छ, र तिनीहरूको सम्पत्ति जफत गरिन्छ - मालिकहरूले प्रमाण लुकाउन वा अन्यत्र सार्ने स्पष्ट कारणका लागि स्थानीय अधिकारीहरूले जफत गर्छन्- उही मैदान । आधिकारिक रूपमा आतंकवादी मानिने पुरूषहरूलाई मुठभेडमा मारिन्छ र तिनीहरूको शव जफत गरिन्छ ताकि उनीहरूलाई सम्मानजनक दफन गर्न अस्वीकार गरियो । मानिसहरूलाई हिरासतमा लिन सकिन्छ, तिनीहरूको घरमा छापा मार्न सकिन्छ र तिनीहरूको राहदानी निलम्बन गर्न सकिन्छ । आतंकको शासन सृजना गरिएको छ जसमा काश्मिरीहरू नपुंसकताको भावनाले सुन्निएका छन् र विरोधको कानाफूसीलाई पनि निषेध गर्ने डरले डराउँछन् ।

आरएसएसको फाल्तु परियोजना

आरएसएस- प्रजा परिषद र जनसंघ जस्ता धेरै शाखाहरूमा र यसका अन्य धेरै सहयोगीहरू- भारतसँग जम्मू र कश्मीरको पूर्ण एकीकरणको लागि मात्रै संगठित अभियानहरू चलाएको छैन, तर यस क्षेत्रको जनसांख्यिकी परिवर्तन गर्न पनि आह्वान गरेको छ । हिन्दू वर्चस्व तर्फ लैजाने । धारा ३७० को संरक्षण वा हटाउनु कश्मीरी वा हिन्दू दक्षिणपन्थीका लागि कहिले पनि भावनात्मक मुद्दा थिएन । कश्मीरीहरूका लागि, तिनीहरूको स्वायत्तता र जीवन शैली कायम राख्न यो प्रावधान सधैं महत्त्वपूर्ण थियो । आरएसएसका लागि, यसलाई हटाउनु भनेको हिन्दू राष्ट्रवादीहरूका लागि कश्मीरको भावनात्मक अपीलसँग जोडिएको वैचारिक प्रतिबद्धता थियो, साथै कश्मीरको मुस्लिम बहुसंख्यकलाई हटाउने माध्यम थियो ।

जम्मु र कश्मीरलाई बाँकी भारतसँग एकीकृत गर्ने भाजपाको चाहना सधैं यसको विशेष संवैधानिक विशेषाधिकारहरू समाप्त गर्ने विचारबाट उत्पन्न भयो, यसरी राज्यका बासिन्दाहरू, विशेष गरी मुस्लिमहरूको लागि अस्तित्वको संकट सिर्जना भयो । तर, जब बीजेपी पहिलो पटक सत्तामा आयो, ए जी नुरानी, फैजान मुस्तफा र राजीव धवन जस्ता संवैधानिक विज्ञहरूले अझै पनि विश्वास गरे कि जम्मू र कश्मीरलाई दिइएको सुरक्षा संवैधानिक रूपमा हटाउन सकिँदैन । यद्यपि, बीजेपीले राज्यमा पहिले सत्ता कब्जा गरेर संवैधानिक संरक्षणलाई व्यवस्थित रूपमा ध्वस्त पार्‍यो, त्यसपछि यसको मुस्लिम बहुमतलाई सीमान्तकृत गर्‍यो र अन्ततः सम्पूर्ण जनसंख्यालाई बेवास्ता गर्‍यो ।

राजनीतिक शक्तिको प्रयोग सैन्यीकरणमा प्रयोग गर्दै, बीजेपीले प्रशासनिक र नागरिक स्थानहरूमा प्रवेश गर्न थाल्यो, आफ्ना कार्यकर्ताहरूलाई बलियो बनायो र २०१४ सम्म यसको कम नियन्त्रण भएको निर्वाचन क्षेत्रहरूमा आफ्नो उपस्थिति चिन्ह लगाइयो । राज्य भित्रको राजनीतिक कथन बढ्दो छायाहरूले भरिएको थियो । केसर, विशेष गरी हिन्दू बहुल क्षेत्रहरूमा । उदाहरणका लागि, २०१४ पछि देशभरि बढिरहेको गाई सतर्कताले राज्यमा पनि आफ्नो बाटो फेला पारेको छ । जनवरी २०१८ मा, जब बकरवाल समुदायकी एक आठ वर्षीया मुस्लिम बालिकालाई जम्मूको कठुआ जिल्लामा घुमन्ते मुस्लिमहरूमा डर जगाउनको लागि बलात्कृत र हत्या गरियो, हिन्दू दक्षिणपन्थीले उनीहरूको धर्मको आधारमा आरोपित पुरूषहरूको पछि समर्थन गर्‍यो । तपाईं जस्ता पाठकहरूले यस्ता कथाहरू सम्भव बनाउँछन् । संरक्षक बन्नुहोस् र हिमाललाई समर्थन गर्नुहोस!

त्यस्ता हिन्दुत्ववादी घटनाक्रमले कश्मीरी मुस्लिमहरूले भारतीय प्रशासनबाट महसुस गरेको अलगावलाई बढायो । पीडीपी भाजपासँग गठबन्धनमा प्रवेश गर्न सहमत भएपछि उनीहरू अत्यधिक निराश थिए । पीडीपी, ठूलो मात्रामा कश्मीर उपत्यका केन्द्रित पार्टी, २०१४ को जम्मू र कश्मीर विधान सभा चुनावमा एकल सबैभन्दा ठूलो पार्टीको रूपमा उभिएको थियो, जब उपत्यकाले हिन्दू राष्ट्रवादलाई राज्यबाट बाहिर राख्ने नारामा समर्थन गरेको थियो । गठबन्धन सम्झौताले सडक आन्दोलन र सशस्त्र प्रतिरोध दुवैमा वृद्धिलाई उत्प्रेरित गर्‍यो, जुन सन् २०१६ मा आतंकवादी कमाण्डर बुरहान वानीको हत्यापछि नियन्त्रण बाहिर गएको थियो । भारत सरकारले सयौंलाई अन्धो बनाउने पेलेट गनको प्रयोग सहित क्रूर बल प्रयोग गरी जवाफ दियो । बच्चाहरू सहित मान्छे को ।

२०१८ मा, बीजेपी पीडीपीसँगको गठबन्धनबाट पछि हट्यो र नयाँ दिल्लीको केन्द्र सरकारले राज्यमा राज्यपाल शासन लगायो । भारतको राजधानीबाट प्रत्यक्ष नियन्त्रणमा रहेको राज्यको फाइदा उठाउँदै भाजपाले जम्मु कश्मीरको नागरिक, राजनीतिक, सामाजिक र आर्थिक परिदृश्यमा गहिरो प्रवेश गर्‍यो । यसैबीच, केन्द्र सरकारले राज्यको सैन्यीकरणलाई बढायो ताकि स्थानीय जनसंख्यामाथि थप नियन्त्रण र निगरानी हो । बीजेपीको विशेषता हाइपर-राष्ट्रवादी छाती थम्पिंगले कश्मीरीहरूमाथिको यो दबाबलाई बाँकी भारतको नजरमा वैध बनायो ।

राष्ट्रिय बहसमा, कश्मीरको अधीनतालाई सधैं सामान्य बनाइयो । २०१४ देखि, राजनीतिक विरोधबाट निर्दयी मुद्रांकन, मिडियामा कडा प्रतिबन्ध र क्षेत्रमा सेनाको पदचिह्नको विस्तारबाट सबै कुरा जायजको रूपमा हेरिएको छ । कश्मीर राष्ट्रिय चेतनामा, देशको अखण्डता र सार्वभौमसत्ताको लागि महत्वपूर्ण रणनीतिक क्षेत्रको एक टुक्रा रहेको छ । आरएसएस मा पढेका बीजेपी नेताहरू यस क्षेत्रका मानिसहरूलाई मेटाउने यो कथा प्रस्तुत गर्न माहिर छन् र तिनीहरूले थप स्पिन थप्छन् । भाजपाले कश्मीरमा भारतको इज्जतको रक्षा गर्ने मसीहाको रूपमा सफलतापूर्वक प्रस्तुत गरेको छ, जबकि आफ्ना घरेलु राजनीतिक प्रतिद्वन्द्वीहरू लगायत सबैलाई शत्रुको रूपमा ब्रान्ड गर्दैछ ।

फेब्रुअरी २०१९ मा, पछिल्लो भारतीय आम चुनाव अघि, भारत प्रशासित कश्मीरको पुलवामा जिल्लामा भएको आत्मघाती बम हमलामा केन्द्रीय रिजर्भ पुलिस बलका ४० कर्मचारीहरू मारिए, कथित रूपमा खराब सुरक्षा कमजोरीहरूको कारण । कम्तिमा पनि पुलवामा हमलाबाट प्रेरित भएको भारतीय हितको रक्षा गर्ने भाजपाको दाबीमाथि प्रश्न उठाउनुको सट्टा, भारतीय मतदाताले पार्टीलाई २०१४ मा भन्दा पनि ठूलो जनादेश दिएर फेरि सत्तामा पुर्‍याए । जब मोदी सत्तामा फर्किए, त्यसले त्यसलाई लिएन । उनी धारा ३७० भत्काउन चाहन्छन् । ५ अगस्ट २०१९ मा गृहमन्त्री अमित शाहले संसदमा जम्मू कश्मीर राज्यलाई भत्काउने घोषणा गरे । राज्यको विशेष संवैधानिक हैसियत खारेज गरियो र राज्य आफैं दुई भागमा टुक्रियो - एकतर्फ लद्दाख, र अर्कोतिर जम्मू र कश्मीर - दुबैलाई केन्द्र शासित प्रदेशको स्थितिमा घटाइयो । शाहले यो कदमले आतंकवादको अन्त्य हुने दाबी गरे । मोदीले आफू कश्मीरमा विकासको नयाँ युगको घोषणा गरिरहेको बताए ।

वास्तविकतामा, त्रोधित कश्मीरलाई कडा आधिकारिक प्रतिबन्ध र सञ्चार प्रतिबन्धद्वारा मौन बनाइएको थियो, जसको कभरमा सामूहिक गिरफ्तारीहरू भए र मानिसहरूलाई स्वास्थ्य सेवा लगायतका आधारभूत सुविधाहरूबाट वञ्चित गरियो । जम्मु र कश्मीरका जनताको अभूतपूर्व दमनलाई स्कर्ट गर्ने भारतभरको मुख्यधाराको मिडिया र सोशल मिडियामा बधाईपूर्ण टिप्पणी भाजपा र आरएसएसको लामो समयदेखि चलिरहेको महत्वाकांक्षाको प्रमाण थियो । मोदी सरकारको विजयी स्वर एक विजेता थियो जसका लागि न कश्मीरीहरू थिए न त उनीहरूको अधिकार भौतिक थियो । यो स्पष्ट भयो कि सबै कुरा कश्मीरको अधीनता थियो, किनकि यसले देशको बाँकी भागमा बीजेपीको भोट बैंकलाई सुदृढ गर्ने उद्देश्यले काम गर्‍यो ।

जबकि हिन्दू दक्षिणपन्थी भारतका धेरै भागहरूमा सडकहरूमा उत्सवको मोडमा गए, नेटिजन्सहरूले पनि यस क्षेत्रका मानिसहरूलाई अदृश्य वा अपमानित गरे । भाजपाका वरिष्ठ कार्यकर्ताहरू कश्मीरीहरूको हर्षित अपमानमा सहभागी भए । हरियाणाका मुख्यमन्त्री मनोहर लाल खट्टरले कश्मीरबाट दुलही ल्याउने कुरा गरे । उत्तर प्रदेशका बीजेपी विधायक विक्रम सैनीले मुस्लिम पार्टीका कार्यकर्ताहरूका लागि कश्मीरका सेतो छाला भएका महिलाहरू लिने कुरा गरे, मानौं तिनीहरू आफ्नो पक्षले जितेको युद्धको लुट हुन् ।

एपिसोडले बीजेपीको विचारधारालाई रेखांकित गर्‍यो, जसको कश्मीरका जनतासँगको एकमात्र सम्बन्ध अपमानजनक छ । यही अवहेलनाले पार्टीको राम्रोसँग तेल लगाएको प्रचार मेसिनरी, कश्मीरीहरू र कश्मीरीहरूप्रति सहानुभूति राख्नेहरू विरूद्धको अपमानजनक अभियानहरूले आम जनता र बन्दुकधारी आतंकवादीहरू बीचको भिन्नतालाई अझ धमिलो पार्छ । विकासको कुरा गर्ने मिडियामाथि सत्तारूढ दलको लगभग पूर्ण नियन्त्रणको माध्यमबाट हिन्दू राष्ट्रवादी कथालाई दिनहुँ मुख्य प्रवाहमा ल्याइन्छ,कश्मीरमा शान्ति र सामान्यता बलिउड द्वारा वास्तविक प्रचार प्रसारित चलचित्रहरू भन्दा टाढा छ जसले कश्मीरीहरू र मुस्लिमहरूलाई सामान्य रूपमा कमजोर प्रकाशमा देखाउँदछ । भारतीय सिनेमामा कश्मीरको गलत प्रस्तुति सन् १९६० को दशकमा एउटा सुन्दर पर्यटन गन्तव्यभन्दा अलि बढी भएको क्षेत्रको प्रदर्शनबाट सुरू भयो । १९९० पछि, अनगिन्ती भारतीय फिल्महरूले कश्मीरीहरूलाई खलनायक र आतंककारीको रूपमा टाइप गरेका छन् । मोदीको नेतृत्वमा, जनसंख्यालाई कश्मीर फाइलहरू (२०२२) र अनुच्छेद ३७० (२०२४) जस्ता प्रचारकारी फिल्महरू खुवाइएको छ जुन झूटहरूमा आधारित छ, तिनीहरूको झुटो झूटलाई आधिकारिक संरक्षण प्राप्त छ ।

मार्जिनमा मुस्लिमहरू हिन्दू अधिकारका लागि, कश्मीर एक्लोपनमा पछ्याउने परियोजना होइन । अल्पसंख्यकहरू, विशेष गरी मुस्लिमहरू विरूद्ध घृणा जगाएर, मूलधारमा, ग्लैमराइज्ड र जनतामा लोकप्रिय बनाइएका झूटाहरू प्रयोग गरेर भारतलाई एक हिन्दू बहुसंख्यक राष्ट्रमा परिणत गर्ने ठूलो हिन्दुत्व परियोजनाको भित्री भाग हो । हिन्दुत्व विचारधारा, जुन हिन्दू धर्मबाट भिन्न छ, उच्च जातिको हिन्दू विशेषाधिकारको वरिपरि केन्द्रित छ र साझा राष्ट्र र साझा जातिको सिद्धान्तमा आधारित छ, जहाँ राष्ट्रिय पहिचान सांस्कृतिक र धार्मिक पहिचानद्वारा परिभाषित गरिएको छ र जहाँ राष्ट्रवादले सबै अल्पसंख्यकहरूलाई बहिष्कार गर्दछ ।। यस विचारधाराको जन्म भारतीय स्वतन्त्रता संग्रामको समयमा मुस्लिमहरूका लागि छुट्टै राज्यको मागसँगै भएको हो । यस विचारधाराको मुस्लिम विरोधी जुनून र त्यसबाट निस्किएको आन्दोलन करिब सय वर्ष पुरानो हो । दशकौंको दौडान, यो भूमिगत र भूमिगत नेटवर्कहरू मार्फत मेहनतका साथ निर्माण गरिएको छ जसले प्रतिबद्ध र प्रेरणादायी पैदल सैनिकहरूलाई मन्थन गरेको छ ।

भारत स्वतन्त्र भएको वर्षहरूमा सीमान्तकृत हिन्दू राष्ट्रवादीहरू, रामजन्मभूमि आन्दोलनलाई उचालेर सत्तामा आए, सन् १९९२ मा अयोध्याको बाबरी मस्जिद भत्काइयो, जसले संवैधानिक धर्मनिरपेक्षताको उल्लङ्घन गर्‍यो तर बीजेपीको चुनावी सम्भावना बढायो । यसैबीच, वर्षौंदेखि धर्मनिरपेक्ष राजनीतिक नेताहरूको असफलताले बीजेपीको विजयको मार्ग प्रशस्त गर्‍यो । सन् १९५० को दशकमा जब आरएसएसले जम्मू-कश्मीरमा प्रजा परिषद आन्दोलनलाई भारतसँग एकीकरणको माग गर्दै आन्दोलन गरेको थियो, त्यसबेलाको कांग्रेस नेतृत्वको भारत सरकारले त्यसलाई बच्चाको पञ्जाले व्यवहार गर्‍यो । थप रूपमा, जम्मु र कश्मीर नेश्नल कन्फरेन्सले आफ्नो सत्तामा रहँदा जम्मूको हिन्दू बहुसंख्यक जनसंख्यालाई बेवास्ता गरेको, १९५१ मा राज्यमा धाँधली भएको चुनाव, र धर्मनिरपेक्ष आवाजलाई बलियो बनाउन असफलताले नेतृत्वको खाली ठाउँ सिर्जना गर्‍यो जुन हिन्दू राष्ट्रवादीहरूले भरेको थियो । राष्ट्रिय रूपमा, जयप्रकाश नारायण जस्ता समाजवादी नेताहरूले इन्दिरा गान्धीको आपतकालको विरोध गर्न जनसंघसँग गठबन्धन गरे, हिन्दू अधिकार सम्मानलाई उधारो दिए ।

१९९० को दशकमा, रामजन्मभूमि आन्दोलन द्वारा संचालित, आरएसएस सम्बद्ध संगठनहरू- विशेष गरी भाजपाको लोकप्रियता भारतीय जनता माझ बढ्यो । आरएसएसको विचारधाराले अल्पसंख्यकहरूका लागि खुला घृणालाई बढावा दिन्छ, राष्ट्रवादको विचारलाई जोड दिन्छ जुन संवैधानिक मूल्यहरूमा आधारित छैन तर हिन्दू जातिको स्पष्ट शुद्धताद्वारा परिभाषित गरिएको छ । कश्मीर- भारतको एकमात्र मुस्लिम बहुल क्षेत्र- यसको परियोजनामा एक महत्त्वपूर्ण पिवोट बनाउँछः यो यहाँ छ कि हिन्दुत्वका सबै महत्त्वपूर्ण विरोधीहरू - मुस्लिम-बहुल जनसांख्यिकी, हिन्दू मान्यताहरूबाट सांस्कृतिक भिन्नता, र पाकिस्तानको हितहरू यहाँ अवस्थित छन् । एक ठाउँ । यो पनि यहाँ छ कि मुस्लिमहरू विरूद्ध एक उन्मादपूर्ण घृणालाई कोर्न सकिन्छ, आतंकवादको मूर्त रूप र शत्रु पाकिस्तान हो, र यसबाट भारतको बाँकी भागमा उस्तै घृणा फैलाउन सकिन्छ ।

कश्मीरी मुस्लिमहरूले आफ्नो छुट्टै सांस्कृतिक र राजनीतिक आकांक्षाका कारण आफूलाई भारतका अन्य ठाउँका मुस्लिमहरूभन्दा फरक ठान्छन् । यद्यपि, ऋढढद मा बाबरी मस्जिद ध्वस्त र राज्यको कुख्यात २००२ दंगामा गुजरातमा मुस्लिमहरूको नरसंहार पछि, कश्मीरीहरूले भारतीय मुस्लिमहरूप्रति सहानुभूति देखाउन थाले । यसैबीच, भारतीय मुस्लिमहरूले कश्मीरीहरूसँग विरलै सामान्य कारण फेला पारे, जसले २०१४ अघिका दशकहरूमा पनि देशका विभिन्न भागहरूमा शंकास्पद र लक्षित भेदभावको चपेटामा परेका थिए । १९९० पछि, कश्मीरी विद्यार्थी र व्यवसायीहरूलाई विभिन्न शहरहरूमा लक्षित र उत्पीडन गरियो । देश । यसको एउटा उदाहरणको रूपमा, उनीहरूलाई प्रायः होटलहरूमा चढ्न अस्वीकार गरियो र घर भाडामा अस्वीकार गरियो ।

मोदीको नेतृत्वमा भारतीय मुस्लिमहरूले कश्मीरी मुस्लिमहरूको जस्तै नियति भोगिरहेका छन् । उनीहरूलाई गाई सतर्कता, झूटको पेडलिंग, लभ जिहाद जस्ता मिथकहरूको प्रचार-प्रसार गर्ने षडयन्त्रको सिद्धान्त जनसांख्यिकीय परिवर्तन ल्याउन मुस्लिम पुरूषहरूले जानाजानी हिन्दू महिलाहरूसँग विवाह गर्ने र नागरिकता संशोधन विधेयक मार्फत उन्मुक्ति मार्फत उनीहरूलाई खुल्ला रूपमा लक्षित गरिएको छ । र नागरिकहरूको राष्ट्रिय दर्ता । भारतीय मुस्लिमहरूको यो अपमानले कश्मीर र बाँकी भारतका मुस्लिमहरू बीचको मनोवैज्ञानिक ऐक्यवद्धतामा परिणत भएको छ, विशुद्ध रूपमा पीडितताको बढ्दो भावनाले पालनपोषण गरेको छ ।

तर पीडा र साझा धर्मको बन्धनभन्दा बाहिर, कश्मीरी मुस्लिमहरू र भारतीय मुस्लिमहरू बीचको भिन्नता - जसले कश्मीरीहरू भन्दा फरक आफ्नो इन्डियाइन्डस घोषणा गर्छन्, भारतीय मुस्लिमहरूको निशानाबाट त्रसित छन्, तिनीहरू अझै पनि कश्मीरी मुस्लिमहरूलाई अन्य भनेर गाली गर्छन् । समानुभूतिको कमीले कश्मीरीहरू विरूद्ध हिन्दू बहुसंख्यक घृणालाई ठाडो रूपमा फैलिन र तेर्सो रूपमा फैलिन अनुमति दिन्छ । आज, हिन्दू पर्यटकहरू उल्लेखनीय संख्यामा भारत प्रशासित कश्मीरमा पुग्छन् । जबकि तिनीहरूको प्राथमिक उद्देश्य दर्शनीय स्थलहरू हुन सक्छ, तिनीहरूको व्यवहार अक्सर एक विजेता मानसिकता झल्काउँछ । उनीहरू खुलेआम हिन्दू नाराहरू लगाउँछन्, हिन्दू धार्मिक प्रतीकहरू प्रदर्शन गर्छन् र सैन्य प्रतिष्ठानहरू, सैनिकहरू र मोदीको प्रचार कटआउटहरूको छेउमा फोटो खिच्न उत्सुकतापूर्वक पोज दिन्छन् । यी तस्बिरहरू त्यसपछि सोशल मिडिया प्लेटफर्महरूमा साझा गरिन्छ, कश्मीरको अत्यधिक सैन्यकरणको महिमा गर्दै र यसलाई विजयी क्षेत्रको रूपमा चित्रण गर्दछ । दुःखको कुरा, यस कथामा, कश्मीरीहरू धेरै हदसम्म मेटिएका छन्; तिनीहरूको उपस्थिति, सम्झना र दृष्टिकोण दुवै पर्यटक कल्पना र सार्वजनिक बहसबाट हटाइन्छ । कश्मीरीहरूलाई अनुच्छेद २७० पछिको विश्वमा बढेको पर्यटनको लाभार्थीको रूपमा चित्रण गरिएको छ, जसले विजेता र पराभूत वा, उत्तम रूपमा, हितकारी र लाभार्थीको गतिशीलतालाई कायम राखेको छ ।

विगतमा, चुनावलाई कश्मीरमा लोकतन्त्र र सामान्यताको एकमात्र मापदण्ड मानिन्थ्यो । २०१४ यता, राज्य सभाको कुनै पनि चुनाव हुन सकेको छैन र २०१८ मा विधानसभा आफैं भंग भयो । यसले क्षेत्रलाई राजनीतिक अस्थिरतामा राखेको छ । २०१९ को आम चुनावको समयमा, जम्मुमा मतदाताहरू संख्यामा देखा पर्दा, निराश कश्मीर मतदाताहरू मतदान केन्द्रहरूबाट टाढा रहे र श्रीनगरमा मात्र १४ प्रतिशतको मतदान दर्ता भयो । यस वर्षको आम निर्वाचनमा केन्द्र शासित प्रदेशमा पाँच चरणमा मतदान हुँदैछ । संविधानको धारा ३७० खारेज नै मतदाताको दिमागमा मुख्य मुद्दा हो भन्न सकिन्छ । मोदीले आफ्नो चुनावी अभियानमा जम्मू-कश्मीरलाई राज्यको दर्जा पुनर्स्थापित गर्ने वाचा गरेर बीजेपीको बाटो घुमाउने प्रयास गरेका छन् । यद्यपि, हिन्दू दक्षिणपन्थीका लागि कश्मीरको विजय ठूलो लक्ष्य हासिल गर्ने माध्यम हो । कश्मीर, यसको वर्तमान रूपमा, एक प्रयोगात्मक प्रोटोटाइप हो जुन भारतमा अन्यत्र मुस्लिमहरूलाई उत्पीडन, अपमान र अत्याचार गर्न मापन गर्न सकिन्छ ।

नेपाल सरकार
श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय
वैदेशिक रोजगार बोर्डको सचिवालय
बबरमहल, काठमाडौं

सचिवालयबाट प्रदान हुने सेवाहरुको बारेमा सूचना

श्रम स्वीकृति लिई वैदेशिक रोजगारीमा गएका, करार अवधिभित्र वा तोकिएको अवधिभित्र सम्मका लागि कामदार एवं कामदारको परिवारलाई बोर्डबाट देहाय बमोजिमका सेवा प्रदान गरिने जानकारी गराईन्छ।

- कामदार विदेश वा नेपालमा समेत बिरामी वा अंगभंग भएमा उपचारका लागि ७ लाख रुपैयाँ सम्म आर्थिक सहायता।
- कामदारको घरपरिवारका सदस्यलाई गम्भीर रोग लागेमा एक पटकका लागि ५० हजार रुपैयाँ सम्म औषधी उपचार सहयोग।
- विदेशमा उद्दार तथा खोजतलासको समन्वय तथा स्वदेश फिर्ता ल्याउने एवं फौजदारी अभियोग लागि कानूनी सहायता आवश्यक परेमा कानुनी प्रतिरक्षा सहायता।
- महिला कामदारले पूर्व-प्रस्थान अभिमुखीकरण तालिम बापत तिर्नुपर्ने शुल्क सोधभर्ना।
- विदेशमा कामदारको मृत्यु भएमा शव नेपाल झिकाउने एवं त्रिभुवन विमानस्थलबाट इच्छाईएको सडक पुगेको स्थलसम्म निःशुल्क शव ढुवानी सेवा।
- मृतक कामदारको नजिकको हकवालालाई करार अवधिभित्र वा सो को एक वर्षभित्र मृत्यु भए रु. ७ लाख र सो अवधि पछि मृत्यु भएको भए २५ हजार रुपैयाँ आर्थिक सहायता प्रदान।
- पूर्ण आर्थिक सहायता प्राप्त गरेका कामदारका सन्ततीलाई वैदेशिक रोजगार छात्रवृत्ति सहायता।
- विदेशबाट फर्किएका रिटर्नी कामदारहरुलाई उद्यमशील बनाउने लगायत अन्य प्रवर्द्धनात्मक विभिन्न कार्यक्रमहरु।

उपरोक्त सेवा लिनका लागि सम्बन्धित स्थानीय तहको रोजगार सेवा केन्द्र, आप्रवाशी स्रोत केन्द्र वा वैदेशिक रोजगार बोर्डको सचिवालयमा भौतिक रुपमा वा विभिन्न माध्यमबाट सम्पर्क गर्न सकिनेछ।

सम्पर्क विवरणः

वेब साईटः www.feb.gov.np http://shramadhan.moless.gov.np; facebook.com/molcallcenter
इमेलः info@feb.gov.np; welfare@feb.gov.np; callcenter@feb.gov.np
श्रमाधान (कल सेन्टर): ११४१, १६६००१५०००५ (NTC बाट निःशुल्क),
फोन/इमो/भाईबर/ह्वाट्सएपः +९७७९८५१३३४२२ भाईबर/ह्वाट्सएपः ९८०१८०००१३
इमोः ९८०१३०००३३, शुल्क लाग्ने नम्बरः ९८०१८०००३३, ०१-५९७०००८ (२४सै घण्टा)
टेलिमेडिसिन (ईमो,भाईबर, ह्वाटसएप बिहान १० देखि साँझ ६ बजे सम्म) ९८५१३४५७०१/७०२

Prepared By Tika Ram Dhakal

१९७५ को सिक्किम र २०८१ को नेपाल : लेण्डुपेहरू होसियार

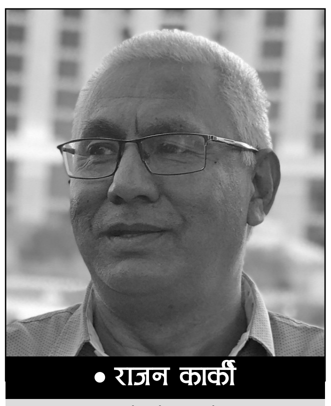

• राजन कार्की
rajan2012karki@yahoo.com

जब लोकतन्त्रको १८ वर्ष महाभारतको सकुनीको जूवाभन्दा भिन्न हुनसकेन, अनि प्रश्न उठ्यो- १९७५ को सिक्कम र २०८१ को नेपाल : कति भिन्न छ ?

यो सवालको जवाफ र संकटको मोचन खोज्न जनता चुके भने महगो मूल्य चुकाउनु पर्ने पक्कापक्की छ। समयले यस्तै संकेत गरिसकेको छ।

दिल्ली विश्वविद्यालयका लागि डा.सुभाष काश्यप र विश्वप्रकाश गुप्ताले तयार गरेको राजनीतिक कोषमा राष्ट्रघात गर्ने प्रतिनिधि पात्रका रुपमा क्विजलिङ र लेण्डुप दोर्जीको नाम उल्लेख भएको छ। क्विजलिङ युरोपका थिए भने लेण्डुप १९७५ मा सिक्किम बिलय हुनुपूर्वका नेता थिए। राष्ट्रघाती अर्थात देश बेचुवाको अर्को नाम क्विजलिङ अथवा लेण्डुप दोर्जी भन्ने पर्याय यसरी चलेको देखिन्छ।

भारतीय विद्वानहरूले रामायणकालमा श्रीलंकापति रावणका भाइ बिभिषण, मुगलकालका मीरजाफर र मीर कासिम तथा क्विजलिङ् र लेण्डु दोर्जीलाई देश बेचुवाका रूपमा उभ्याएका छन्। यी सबै प्रतिनिधिपात्रहरूले आफ्ना कालखण्डमा कसरी आफ्नो मातृभूमिको स्वतन्त्र अस्तित्व र अस्मितालाई समाप्त पार्न कसरी विदेशी आक्रमणकारीको सहयोग गरेका थिए भन्ने घटनाक्रम पनि उल्लेख गरिएको छ। यसमध्ये भारतवर्षका ५ सय ३७ राजामहाराजामध्ये चयचन्द पनि त्यस्तै देशघाती थिए, जसले स्वार्थका लागि अंग्रेजको पाउमा लम्पसार परे, देशवाद सिध्याए।

सरकार बनिरहेका छन्, नीति तथा कार्यक्रम आइरहेका छन्। १० वर्षे जनयुद्धका घाउहरू चर्किरहेकै छन्। संक्रमणकालीन न्याय व्यवस्था सम्पन्न भएको छैन। संविधान कार्यान्वयन भयो भनेर गफ हाँकिएको छ। राष्ट्रिय मुद्दाहरू एकपछि अर्को थपिदैछन्। बिगत १८ वर्षको अवधिमा विदेशी हस्तक्षेप र चलखेल यसरी बढ्यो कि राजनीतिक भागबण्डाले अफिमको नशाजस्तै सत्ता र शक्तिको नशामा झुम्न पुगेका नेताहरूले आफू उभिएको लोकले तय गरिदिएको नैतिक आधारसम्म पनि बिर्सन पुगे। लोकतन्त्र लूटतन्त्र बन्यो।

जता हेरे पनि राष्ट्रघात भन्दा केही देखिदैन।

जनविश्वासको संकट परिसक्यो। यसकारण आशंकाको कालो बादलले घेरेको छ। पालिका, प्रदेश, केन्द्र, प्रतिनिधिसभा, राष्ट्रियसभा जता हेरे पनि जनताका आशा र अपेक्षामा कुनै बहस नै हुँदैन। सबैलाई स्वार्थपूर्तिकै चटारो छ।

राजनीतिमा थरि थरिका माफिया हावी भएका छन्। शासन प्रशासनमा माफियाको घेरामा कैद छ। नातापातादेखि खरिदबिक्रीका सांसद देखिए। फौजदारी अभियोग लागे पनि सांसद भए, त्यस्ता सांसदका अपराध माफी दिइयो। मानौं, सांसद भनेका पञ्चखत माफी पाउने जात हो। डामेर छाडिएका साँढे हुन्, यिनलाई जे गर्न पनि छुट। राजनीतिले कानुन व्यवस्थालाई माफियाको खोरिया बनायो।

भन्नलाई सांसदहरू लोकतन्त्रमा विधिको शासन हुनुपर्छ पनि भनिरहेका छन्। के हो विधिको शासन भनेको ? विधि निर्माताको पदमा बसेर ठेकेदारी चलाउन खोज्नेहरू सौ मुसा खाकर बिल्ली चली हजको चरित्र देखाइरहेका छन्। यस्तो चरित्रले नीति, नैतिकता र लोकाचार कायम रहनसक्दैन। निष्ठा नै नभएकालाई कानुन के, संविधान के ?

राजनीति भाग शान्ति जय नेपाल हुनपुग्यो। राजनीतिको सबै धर्म नष्ट गरियो।

जनयुद्धका घाउहरू आलै छन् र जनयुद्धबाट प्रभावितहरूको आँखा ओभाएका छैनन्। संसदमा टीआरसी बिधेयक विचाराधीन छ। कहिले एक मत मिल्दैन, कानुन बन्दैन। यो अति दर्दनाक यथार्थ हो। शान्ति खोज्ने जनताको कमजोरीको उपयोग गरेर नेताहरू काम भन्दा बढी नकाम गरिरहेका छन्। राजा फालेर महाराजा धेरै जन्मिए, राजनेता एकजना पनि उत्पादन हुनसकेन। लोकतन्त्रको कारखानाबाट भ्रष्टाचार उत्पादन भइरहेको छ। भ्रष्टाचारले देशलाई १९७५ को सिक्किमको नियतिको दोबाटोमा उभ्याइसक्यो।

संविधान उत्तम भनिएको छ, उत्तम संविधान असफल भयो भनेर आवाज बाक्लिदै गएको छ। जनता बिद्रोहको मूडमा पुगिसके। बिद्रोहको नेतृत्वको कमी खड्किएको छ।

सत्ता स्वार्थन्धहरू कहिले प्रतिगामी, कहिले स्वाधीनता र नागरिक सर्वोच्चता, कहिले अर्जुनदृष्टि र अहिले एकलव्य प्रयासका कुरा गरिरहे पनि कहालीलाग्दो अनिष्टको काला बादल मडारिन थालेको छ। कारण एउटै छ, यिनका लागि सत्ता प्रमुख भयो।

राष्ट्र हाम्रो हो, हामी सबै मिलेर सहमतिमा शान्ति प्रक्रिया टुङ्ग्याउनु पर्छ, नयाँ नेपालको निर्माण गर्नुपर्छ र नेपाललाई अग्रगमनका साथ स्थिरता दिनुपर्छ भन्ने उच्च सोच कुनै पनि नेता वा दलले गर्नै सकेनन्। त्यसकारण यक्ष प्रश्न उठेको छ कि जनआन्दोलन नेपाली बलयुद्ध होइन रहेछ, बिदेशी छलयुद्ध पो रहेछ। यति बुझेपछि नेपाल सिक्किमीकरणतिर लागेकोमा अलिकति पनि भ्रम रहेन।

हिजो सद्भाना दक्षिणी गोटी थियो। आज दक्षिणका दल उत्तरका, अग्रगमनकारी पश्चिमका गोटी बनेका छन्। को के हो चिन्नै सकिन्न। हजार जिब्रा भएका शेषनाग र हाम्रा नेता उस्तै लाग्छन्। घण्टा घण्टामा यिनको स्वर फेरिन्छ। यिनले रङ बदल्न कत्ति समय पनि लगाउँदैनन्। स्वार्थका लागि दल फोड्छन्, विचार त्याग्छन्, जो जस्तोसुकै नेतासँग पनि मिल्न सक्छन्। यिनका लागि नीति, नैतिकता र सिद्धान्त आलु बनेको छ। आलु त्यस्तै बस्तु हो, जुन मासुदेखि सागमा पनि मिल्न सक्छ।

हरेक पार्टीभित्र कुनै न कुनै प्रकारको उग्रता छ। त्यसमाथि प्रजातन्त्रको बिडा उठाएको कांग्रेस, उग्रदक्षिणपन्थी मधेसीहरू, उग्रवामपन्थी एमाओवादी, वामवादी र एमालेको लोकतन्त्र प्रयास, यी सबै उग्रतावीच नेपाली सार्वभौमिकता र स्वाधीनतामा अडिग छौं भन्ने अडान चाहिं कुनै नेता, पार्टीमा छैन। अलिकति देशभक्त भएजस्तो, धेरै लेण्डुप भएजस्तो, स्वार्थका लागि जता पनि मल्को, जता पनि ढल्को बनेको छ लोकतन्त्र।

सबै सत्ताका पुजारी, सत्तालिप्साका भोका। देश र जनतामाथि किर्ना बनेर चुस्न पाइन्छ भने विदेशीका सामु लम्पसार पर्न पनि तैयार। कति दयनीय छ हाम्रो लोकतान्त्रिक राजनीति। राजनीतिका नाममा माफियाकरण, व्यापार, व्यवसायनीति।

स्वार्थ मिलेन अथवा स्वार्थमा धक्का लाग्यो कि एकले अर्कोलाई विदेशी कठपुतली, भ्रष्ट, अनैतिक भनिहाल्छ। हुन त सर्पको खुट्टा सर्पले देख्ने हो। एकदोस्रालाई यिनले देखेका चिनेका र व्यहोरेका छन्। त्यसैले गालीगलौज यिनको नानीदेखिको बानी हो। यति भए पनि कम्तिमा नेपालीत्वका लागि त एक हुनु नि। छैन, यी माटोमा उभिएका छन् कि मनीमा, सिद्धान्तमा उभिएका छन् कि स्वार्थमा ? यिनलाई आफ्नो राजनीतिक अनुहार ऐनामा हेर्ने फुर्सद नै छैन।

सबका विदेशी मालिक छन्, लोकतन्त्रमा लोक मालिक हुनुपर्ने हो, लोक त भोट खसाल्ने मेसिनमा सिमित भए। लोकको दुर्दसा र देशको बेहालको कारण नेतातन्त्र हो, जो राजनीतिका नाममा पसल चलाएर मुनाफा कमाइरहेका छन्। लोकतन्त्र सत्ता, सुन, सम्पत्तिमा गिजोलियो।

प्रश्न यत्ति छ कि कुन दलले भारतको, चीनको, अमेरिकाको योजनामा ल्याप्चे ठोकेनन् ?

मूल्याङ्कन नै गर्ने हो भने जोजति नेताहरू छन्, ती सबै बिसर्जनवाद, लम्पसारवादमा भिजेको देखिन्छ, ती कुनै लेण्डुप, मिर्जाफर अथवा क्विजलिङको राष्ट्रघातभन्दा कम छैनन्।

यति भए पनि हरेक पार्टी पंक्तिभित्र प्रचूर राष्ट्रवाद छ। यो प्रचूर राष्ट्रवाद कमजोर छ। छायाँमा छ। अवसरविहीन छ। बाध्य भएर घातीहरूको पछुवा बनेको छ।

बेला बेलामा बोल्छन्। विवेक बोलेर के गर्ने, स्वार्थीहरूको चेपुवामा च्यापिन्छन् र तमासे बन्छन्। देशभक्तको लामो लर्को, जो अगाडि आउन बन्चित छ। देउवा, ओली प्रचण्डदेखि ससाना दलका नेताहरू नेपालवादी हुँ भन्छन्, नेपालको भूमि विदेशीले खाइसक्यो, जिब्रो तालुमा टाँसेर बसेका छन्। यी केको नेपालवादी। लेण्डुपवादी हुन्।

विदेशी अत्याचार र बिस्तारवादी हस्तक्षेपको प्रतिकार नभएको लामो समय भइसक्यो। कागजमा स्वाधीनतावादी। कागजको फूलमा सुवास हुँदैन भनेको यही हो।

बहुदलकालमा देउवाले सत्ता बचाउन सांसदलाई थाइलेण्डको बेश्यालयसम्म पुऱ्याए, पजेरो उपहार पनि दिए। सत्ता बचाउन र लामो समय वाम सरकार चलाउने नाममा ओली र प्रचण्डले जेजस्तो नाटक मञ्चन गरिरहेका छन्, त्यो राजनीतिक बेश्यावृत्ति नभए के हो ? ठुला मामाको त यो गति कान्छामामाको कुन गति ? यो देशमा भ्रष्टाचार शिष्टाचार बनिसक्यो। हत्याहिंसा शासनको विशेषता भइसक्यो। यो प्रवृत्ति भनेको देश समाप्ततिर लागेको परिदृश्य हो।

नेतृत्वदेशलाई दिलमा राखेर शीर उठाउँदैनन्, तिनीहरू राजनीतिका नाममा व्यापार गरिरहेका छन्। आउँदा पुस्तालाई पराधीन बनाउने साजिस गरिरहेका छन्। बलात्कार बालिका अथवा महिलाको मात्र हुन्न, देशको पनि हुन्छ। यतिबेला नेपालको संघीय लोकतान्त्रिक शासन प्रणालीको बोर्ड झुण्ड्याएर यसको पछाडि नेताहरूले देशमाथि बलात्कार गरिरहेका छन्। जनता बोल्छन्, संगठित भएर बोल्न सकिरहेका छैनन्।

लोकतन्त्रमा लोक बलियो हुनुपर्छ। लोक सबैभन्दा कमजोर र दयनीय अवस्थामा तमासो बन्न पुगेको छ। शासन प्रणालीको निर्णय गर्ने लोकबल नेताको बाहुबलमा रुपान्तरण हुनपुगेको छ। नेताहरूको आडमा माफिया र डनहरू हिंस्रक जनावर बनिरहेका छन्, देश र लोकको अस्मिताको सिकार गरिरहेका छन्। यो हिंस्रक राजनीतिको अन्त भएन भने नेपाली अस्तित्वको अन्त हुनेछ। सिक्किमपछि नेपालमा लेण्डुप देखिनेछन्।

देशघात बलशाली बनेपछि क्विजलिङ, लेण्डुप अथवा मिर्जाफरको उदय हुनसक्ने भय देखिन्छ। यद्यपि नेताहरूको चरीत्र, तिनको क्रियाकलाप र निर्णयहरू राष्ट्रघातक देखिन्छन्। नर्वेको आधिपत्य हिटलरलाई सुम्पेवापत हिटलरको निगाहमा प्रधानमन्त्री बनेका क्विजलिङले गरेको राष्ट्रघातका लागि उनलाई १९४५ मा मृत्युदण्ड दिइयो। सिक्किमको सर्वस्व १९७५मा भारतकी प्रधानमन्त्री इन्दिरा गान्धीलाई सुम्पेका लेण्डुप दोर्जी गान्धीको निगाहमा मुख्यमन्त्री त बने। लेण्डुपे चरित्रहरू नेपालमा शक्तिशाली त छन्, तिनीहरू क्विजलिंग, मिर्जाफर वा लेण्डुप नबनुन् ? जनता अचेत छैनन्। चेतना भया।

लोकतन्त्रमा लोक बलियो हुनुपर्छ। लोक सबैभन्दा कमजोर र दयनीय अवस्थामा तमासो बन्न पुगेको छ। शासन प्रणालीको निर्णय गर्ने लोकबल नेताको बाहुबलमा रुपान्तरण हुनपुगेको छ। नेताहरूको आडमा माफिया र डनहरू हिंस्रक जनावर बनिरहेका छन्, देश र लोकको अस्मिताको सिकार गरिरहेका छन्। यो हिंस्रक राजनीतिको अन्त भएन भने नेपाली अस्तित्वको अन्त हुनेछ। सिक्किमपछि नेपालमा लेण्डुप देखिनेछन्।

पढथ्यौ हामी बसीकन सँगै वेद, बाइबल, नमाज
पसेकेही नरपशुहरू ध्वस्त पारे समाज ।

म-यौ ज्यूँदै त्यो जस्ले बिर्सियो देशको माटो
बाँच्यो त्यो मरेर पनि जस्ले सम्झियो देशको माटो ।

कायर भएर पटक पटक मर्नुभन्दा
बहादुर भएर एकै पटक मर्न सकौ ।
- अभियानवाणी

अभियान
साप्ताहिक

सम्पादकीय

लोकतन्त्रका नाममा लोकतन्त्रमाथि नै प्रहार

लोकतन्त्रमा सबैको विचार सुन्नु र सबैलाई सम्मान गर्दै अघि बढ्नु नै लोकतान्त्रिक अभ्यास हो। तर पछिल्लो समयमा हामीकहाँ भन्ने सत्ता स्वार्थले गर्दा लोकतन्त्रको चीरहरण गरिँदै गएको छ। एक्कले अर्कोलाई विश्वास गर्न नसक्नुको पछाडि सत्ता स्वार्थ नै रहेको छ । दलहरूले त्यही सत्ता स्वार्थलाई हेरेर अघि बढ्ने गरेका हुनाले त्यसको प्रत्यक्ष मार अहिले संसदमा परेको छ। सहकारी ठगीमा मुछिएका भनेका गृहमन्त्री रवि लामिछानेलाई कांग्रेसले पहिला सत्ता स्वार्थकै लागि प्रधामन्त्रीको अफर गरेको स्वयम् लामिछानेले बताएका छन्। तर उनका पार्टी रास्वपाले त्यसलाई अस्वीकार गरि रास्वपा, नेकपा एमाले, माओवादी सहितको गठबन्धन जोडिएपछि कांग्रेस रुष्ट बन्दै गएको थियो। ठीक त्यही बेला सहकारी ठगीको मुद्दा उठाएर संसदको प्रमुख प्रतिपक्षी दल कांग्रेसले गृहमन्त्री लामिछानेलाई संसदमा बोल्न र आफ्ना कुरा राख्न समेत दिएको छैन। फाँसीको सजाएँ पाएका व्यक्तिले पनि आफ्ना कुरा राख्न पाउँछ भने पार्टी सभापति र गृहमन्त्री समेत रहेका लामिछानेले संसदमा आफ्ना कुरा राख्नै नपाउनु र राख्न नदिनु भनेको लोकतन्त्रमाथिकै भद्दा मजाक र लोकतन्त्र माथिकै प्रहार हो। लोकतन्त्रलाई सिमित व्यक्तिको स्वार्थ पूर्ति गर्ने माध्यम बनाइने प्रयासलाई लोकतान्त्रिक अभ्यास मान्न सकिँदैन।

नेपाली कांग्रेसले आफूलाई लोकतान्त्रिक पार्टी ठान्छ तर व्यवहारमा कांग्रेसले लोकतान्त्रिक व्यवहार देखाउन सकेको छैन। गृहमन्त्री लामिछाने सांसद हुन्। जनताले निर्वाचित गरेका व्यक्तिलाई संसदको रोष्टममा उभिएर आफ्ना कुरा किन राख्न नपाउने ? सहकारी ठगीमा मुछिएका भएपनि उनले संसदमा आफ्ना कुरा राख्न पाउने उनको नैसर्गिक अधिकार हो। कांग्रेसले आफ्नै पार्टीका सांसद र मन्त्रीहरू भ्रष्टाचारमा मुछिँदा उनीहरूलाई कुनै कारबाही गरेको देखिएन। अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगले तत्कालिन स्वास्थ्य तथा जनसंख्यामन्त्री मोहन बहादुर बस्नेतलाई बयान दिन बोलाउँदा उनी पन्छिँदै गएपछि आयोगले कडा कदम चाल्ने भनेपछि स्वास्थ्यमन्त्री कै हैसियतमा झण्डा हल्लाउँदै बयान दिन गएका थिए। त्यसबेला कांग्रेस सहित माओवादीको गठबन्धनको सरकार थियो भने प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल नै रहेका थिए। त्यसबेला कांग्रेसले किन आफ्नो पार्टीका सांसद बस्नेतलाई मन्त्रीबाट राजिनामा गराउन चाहेन ? आरोप लाग्ने वित्तिकै कसैलाई कारबाही गर्नु हुँदैन भन्ने अभिव्यक्ति कांग्रेसका सभापति शेरबहादुर देउवाले नै दिएका थिए। अहिले गृहमन्त्री लामिछाने माथि आरोप लागेको छ त्यो प्रमाणित भएको छैन तर कांग्रेसले संसदीय छानविन समिति बनाउनु पर्ने माग गर्दै संसद अवरोध गर्दै आएको छ। संसदले संसदीय समिति बनाउने वित्तिकै कांग्रेसले माग गर्दछ छानविनमा परेका व्यक्ति गृहमन्त्रीमा रहिरहन सक्दैन त्यसैले उनले राजिनामा दिनुपर्दछ भन्ने बहाना गरेर कांग्रेसले संसद अवरोध गरिरहने रणनीति लिइनुको एउटै कारण हो सत्ता गुमेको पिडा।

२०४६ सालको राजनीति परिवर्तनपछि सबैभन्दा बढी समय कांग्रेसले नै सत्ता सञ्चालन गरेको छ। कांग्रेसकै पालामा मुलुकमा ठुला ठुला भ्रष्टाचारका कार्यहरू भएका छ। कांग्रेसको केही नेताहरू गोविन्दराज जोशी–चिरञ्जीवि वाग्ले, स्व. खुमबहादुर खड्का, विजयी गच्छदार, जयप्रकाश गुप्ता, भ्रष्टाचारी ठहर भएका छन् भने मोहम्मद अफताप आलामले ज्यान मार्ने काण्डमा आजिवन काराबासको सजाए पाएका छन्। यसरी कांग्रेसका नेताहरू मध्येका पूर्व गृहमन्त्री वालकृष्ण खाँण नक्कली भुटानी शरणार्थी काण्डमा मुछिँदा र जेल बस्दा समेत कांग्रेसका केन्द्रीय समितिको सदस्य नै रहेका थिए। त्यसबेला कांग्रेसको संस्थापन इतर पक्षले खाँणलाई निलम्बन गर्ने माग गर्दा सभापति देउवाले आरोप लाग्ने वित्तिकै कुनै कारबाही नहुने र प्रमाणित भएपछि मात्र कारबाही गरिने उद्घोष गरेका थिए। तर अहिले तिनै देउवा गृहमन्त्री लामिछाने माथि सहकारी ठगीको विषयमा संसदीय छानविन समिति बनाइनुपर्दछ भनिरहेका छन् त्यसको एउटै अर्को कारण हो अहिलेको सत्ता गठबन्धन भत्काएर अर्को सत्ता गठबन्धन बनाउने असफल प्रयास।

अहिलेको सत्ता गठबन्धनलाई भत्काएर कांग्रेसले नेकपा एमाले, माओवादी र रास्वपा बाहेकको गठबन्धन बनाउने प्रयास माधव नेपाल र उपेन्द्र यादव मार्फत जारी राखेको छ भने अर्को प्रयासमा पुष्पकमल दाहालकै नेतृत्वमा एमाले र रास्वपा बाहेकको सत्ता गठबन्धन बनाउन लागि परेको हुनाले कांग्रेसले भने गरेको लोकतन्त्र भनेको सत्ता स्वार्थ बाहेक अन्य केही होइन भने देखिएको छ। लोकतान्त्रिक पद्दतिको विपरित गएर सरकार बनाइनु मुलुककै लागि मात्र नभएर लोकतन्त्रकै ध्वज्जी उडाइनुले लोकतन्त्रकै उपहास भएको हामीले ठानेका छौं।

अस्वीकृत राजनीतिक 'अतिवाद'

गोपाल खनाल

सन् १९५३ को मेमा बेलायती प्रधानमन्त्री विन्स्टन चर्चिललाई एक जना अमेरिकी विद्यार्थीले सोधे– 'नेतृत्वको आकांक्षा राख्ने राजनीतिक व्यक्तिले कसरी चुनौती सामनाको तयारी गर्न सक्छ ?' उनको जवाफ थियो– 'इतिहासको अध्ययन गर । राज्य सञ्चालनका सबै कला इतिहासको अध्ययनबाटै प्राप्त हुन्छ ।'

राजनेता बन्ने यो सूत्रको व्याख्या चर्चित अमेरिकी कूटनीतिज्ञ हेनरी किसिन्जरले आफ्नो पुस्तक 'लिडरसिप : सिक्स स्टडिज इन वर्ल्ड स्ट्राटेजी' मा गरेका छन् । चर्चिल आफैं इतिहासका लेखक थिए र उनी बेलायतका अहिलेसम्मकै लोकप्रिय राजनेता पनि हुन् । इतिहासको ज्ञानबाट आफ्नो देशको इतिहास बदल्ने विश्वका छ नेतालाई किसिन्जरले राजनेताका रूपमा यो पुस्तकमा प्रस्तुत गरेका छन् ।

अर्को, त्यत्तिकै महत्त्वपूर्ण के हो भने जुनसुकै राजनीतिक प्रणालीभित्रको कुनै पनि समाज विगतको स्मरण र भविष्यको दृष्टिकोणको बाटोबाट अघि बढिरहेको हुन्छ । नेतृत्वले विगत र भविष्यको दुई ध्रुवको बीचबाट वर्तमानलाई हाँक्छ । नेतृत्वले सामाजिक मूल्यमान्यता र उनीहरूको आकांक्षाबारे सोच्छ र तत्बमोजिम काम गर्छ । नेतृत्वले अभावकै बीचमा काम गर्छ । त्यहींबाट राजनीतिककर्मी राजनेता बन्छ ।

यो आदर्श नेतृत्वको पुष्ठभूमिसँग यहाँ बहस गर्न खोजिएको मुद्दाको तानतुने सम्बन्ध छ । विशुद्ध घरेलु राजनीतिका प्रवृत्तिमाथिको वैचारिक र विषयगत बहसमा चर्चिलको यो भनाइ र किसिन्जरको व्याख्यालाई भित्र्याउनुको अर्थ राजनीतिप्रति युवाहरूमा बढेको आकर्षणलाई मूल्य मर्यादाको आडबाट अघि बढ्न प्रेरित होस् भन्ने हो । जसका लागि इलाम र बझाङका उपनिर्वाचन र त्यहाँ अनुमोदित जनमत अध्ययनका विषय हुन सक्छन् ।

त्यसो त नेपाली राजनीतिको भविष्यको श्वेतपत्र आकलन सहज पनि छैन । किनकि बेलाबेलामा नेपाली राजनीतिमा हुन्डरी आउँछन्, तिनले अनपेक्षित र आकस्मिक परिणाम ल्याउँछन् । यद्यपि, ती अस्थायी प्रवृत्ति हुन् । हरेक विकासशील समाज यिनै विश्वव्यापी स्वाभाविक हन्डर/ठक्करबाट अघि बढेका हुन् । यो आलेखमा पछिल्लो जनमत (इलाम र बझाङको उपनिर्वाचन परिणाम) द्वारा निर्देशित भविष्यको बहस गरिएको छ । त्यसले नेपाली राजनीतिका सम्भावित परिदृश्य उजागर गर्छ, यद्यपि नाटकीय विकासले तीनलाई दुर्घटनातर्फ मोड्न पनि सक्छ । किनकि राजनीतिक अनिश्चियको भुमरीबाहिर नेपाल छैन ।

जस्तो, जसपा नेपालका अध्यक्ष तथा उपप्रधानमन्त्री उपेन्द्र यादव विदेश भ्रमणमा रहँदै पार्टी विभाजन भयो, अशोक राईको नेतृत्वमा नयाँ पार्टी बन्यो । माधव नेपालको एकीकृत समाजवादीभित्र अन्तरविरोध चर्को छ । यस्ता घटनाले राजनीतिलाई अनपेक्षित मोडतर्फ पुर्‍याउन पनि सक्छ । उपनिर्वाचनमार्फत जनतामा सञ्चार भएको सन्देशमा यो विचार केन्द्रित छ । चर्चिलले भनेको इतिहासकै जगमा विकसित राजनीतिक वैचारिकी यहाँ छ ।

नेपाली इतिहास र भूगोलले केही विरासत बोकेको छ । यो विरासतले नेपालमा कुनै पनि खालको अतिवादलाई स्वीकार गर्दैन । राजनीतिक अस्थिरताको मौका छोपी र पश्चिमाद्वारा प्रायोजित आवेगात्मक हिंसालाई आकार दिएर अतिवादले विध्वंस मच्चाउन खोजे पनि ती अन्ततः सामयिक अवसानमै पुगेका छन् । नेपालमा अतिवामपन्थी शक्ति विलयको चरणमा छ तर अतिदक्षिणपन्थी शक्ति विभिन्न रूपमा अझै देखापरिरहेको छ । तर नेपालले 'मोडरेट' शक्तिलाई विश्वास गर्छ र अतिवादलाई परास्त गर्छ । बुद्धको भूमिमा हिंसा वर्जित हुन्छ । सनातनी सभ्यता नै सहिष्णुताको सभ्यता हो, जसमा अतिवाद निषेधित छ । कहिलेकाहीं सनातनी सभ्यताको अपव्याख्याद्वारा पोषित अतिवाद देखापरे पनि त्यसको प्रभाव शून्य हुन्छ ।

उपनिर्वाचनले एकैसाथ तीनखाले अतिवादलाई रातो बत्ती देखाएको मात्र छैन, तिनलाई बाटो नबदले चिहानतिर पुग्छौं भन्ने सन्देश दियो । त्यसको आडमा राजनीति गर्नेहरूलाई पहिला नेपाल र नेपालीको मसिनो अध्ययन गर्न सुझायो ।

पहिचानका नाममा सञ्चालित अतिवादी सोच

नेपालमा जातीय राज्य, प्रदेश सम्भव छैन, त्यसको अनुमति नेपाली माटोले नै दिँदैन । यो पहिले नै असफल एजेन्डालाई ब्युँताएर नेपालको साम्प्रदायिक सद्भाव र धार्मिक सहकार्यलाई भत्काएर अन्ततः देशलाई विखण्डनतर्फ मोड्ने नवीकृत योजना थियो । किनकि माओवादीले जनयुद्धका क्रममा जातीय स्वायत्त राज्यतर्फ आकर्षित गरिएको जनमत र त्यसको प्रारम्भिक नाटकीय आकर्षण एउटा भ्रममात्र थियो । भ्रमबाट माओवादी मुक्त भयो । तर, त्यही भ्रमलाई वा अवशेषलाई जीवन दिने प्रयास दुस्साहस मात्र हो भन्ने प्रमाणित भयो । माओवादी यथार्थको धरातलमा त आयो तर जातीय स्वायत्तताको विगतलाई भोटको राजनीतिका नाममा दोष अन्यत्र थोपर्न पुग्यो, जसले उसलाई कुनै राजनीतिक लाभ प्राप्त भएन ।

विश्वका विकसित हुन् वा विकासोन्मुख समाज जातीय द्वन्द्व र साम्प्रदायिक भड्कावद्वारा अन्त्यहीन गृहयुद्धमा फसेका छन् । तर नेपालमा सामान्य असमझदारीद्वारा सिर्जित छिटपुट प्रदर्शनबाहेक ध्वंस भएको छैन । र, हुँदैन पनि । जातीय द्वन्द्वले बेलाबेला हिंसाको रूप लिए पनि र धार्मिक र साम्प्रदायिक राजनीतिले समाज विभाजित भए पनि नेतृत्वले तिनलाई भड्किन दिएका छैनन् । नरेन्द्र मोदी र सी चिनफिङले विशाल जनसंख्यालाई राष्ट्रिय पहिचानको अंग बनाएका छन् । मत विभाजित भए पनि मनलाई विभाजित हुन नदिएर विश्वमञ्चमा मोदी र सीले शक्तिशाली हैसियत बनाएका छन्, किनकि उनीहरूले राष्ट्रिय पहिचान बोकेका छन् ।

इलामको उपनिर्वाचनमा एमालेका उम्मेदवार सुहाङ नेम्वाङको जनअनुमोदन साझा र राष्ट्रिय पहिचानको अनुमोदन हो, जातीय पहिचान र विखण्डित एजेन्डाप्रतिको अस्वीकृति हो । जातिवादी अतिवादको पराजय हो । सबैको साझा कोशी नामप्रतिको जनअनुमोदन हो । अब जातीय राज्य खोज्ने र जातीय नाम खोज्नेले नेपाली समाजलाई जातीय रूपमा विभाजित गर्ने नभई देशलाई एकीकृत गर्ने एजेन्डातिर फर्कन दिएको जनम्यान्डेट हो ।

जातीय पहिचान पक्षधरको मतले आगामी निर्वाचनमा समानुपातिकतर्फ बलियो उपस्थिति कायम गर्नेछ भन्ने एकथरीको तर्कलाई मान्दा पनि यो दिगो र स्थायी प्रवृत्ति नै होइन । नेपालले राष्ट्रिय पहिचान खोजेका बेला जातीय पहिचानतर्फ धकेल्ने राजनीति टिक्दैन । त्यसको अर्थ देशभित्रको बहुसंस्कृतिवाद र बहुधार्मिकवादको संरक्षण स्वयम् राज्यले संविधान निर्देशित भएरै गरिरहेको छ । सबै धर्म र संस्कृतिको समभाव र सम्मानमा सायद नेपाल एउटा रोलमोडल नै हो ।

राजतन्त्र फर्काउन अतिवादी राजनीतिमा पूर्णविराम

हरेक व्यवस्था त्यही व्यवस्थाभित्रैकै संरचनाबाट समाप्त हुने हो । राजनीतिक व्यवस्थालाई त्यही व्यवस्थाका हिमायतीले काजकिरिया गर्ने हुन् । नेपालको निरंकुश राजतन्त्रलाई नेपाली नागरिकले उखेलेर फालेका हुन् । तर त्यसको राजनीतिक माहोल राजतन्त्रका बदनाम पात्रले बनाएका हुन् । दरबारभित्रै दरबार सिध्याउने षड्यन्त्र भएको हो । ती बदनामपात्रलाई अघि सारेर राजतन्त्रबिना देशले पाइला चाल्दैन भन्नेहरूलाई एउटा गजबको भ्रम थियो कि जनता फेरि रैती र दास बन्न तयार छन् । वा, जनतालाई पुनः राजाका सेवक बनाइन्छ । इलाम र बझाङले भनिदियो– अब राजतन्त्र फर्कंदैन, बाटो सच्याऊ ।

नेपालमा कुनै पनि खालको राजतन्त्र फर्कन सक्दैन भन्न राजतन्त्रका इतिहास खोतल्नु पर्दैन । राजा समाधान हुन् भन्दा पत्याउने जमात् तत् पार्टीका नयाँ जोगी मात्र हुन्, जसलाई एमाले र कांग्रेसलाई गालीमात्र गर्दा जनमत आकर्षित हुन्छ भन्ने लागेको थियो । त्यो पनि भ्रममात्र थियो । ज्ञानेन्द्र शाहलाई अघि लगाएर ज्ञानेन्द्र शाही र रवीन्द्र मिश्रहरूले नेपालमा राजा फर्काउँछु भन्नु उनीहरूको दुस्साहस हो, पत्याउनुचाहिँ मूर्खता मात्र हो । किनकि राप्रपा र राप्रपा नेपालले गणतन्त्रलाई स्विकारेर त्यसको भरपूर उपयोग गरेका छन् । एमाले र कांग्रेसविरूद्धको जनमत राजा फर्काउने जनमत हो भन्न पाउनु उनीहरूको अधिकारचाहिँ हो तर तथ्य होइन । राजतन्त्रलाई नमान्नु र राजालाई नमान्नु फरक हो । पृथ्वीनारायण शाहलाई राष्ट्रपिताका रूपमा कम्युनिस्ट र कांग्रेस सबैले मानेका छन् । समस्या तन्त्रमा नभएर व्यक्तिमा हो, खराबले तन्त्र समाप्त गरेको हो ।

२१ औं शताब्दीमा राजतन्त्र खोज्नु र राजतन्त्रद्वारा शाषित हुने चाहना राख्नु नै उदेक हो । विचार, दृष्टिकोण र विकासको रेखांकन गरी त्यसमा जनतालाई अपिल गरेर राज्य सञ्चालन गर्ने हिम्मत राख्न नसक्ने, आफ्नो क्षमताप्रति नै विश्वास नभएकाहरूले जन्मँदै राजा खोज्ने र त्यही आडमा राजाको सेवक बन्ने सपना देख्नु पनि आश्चर्य नै हो ।

लोकप्रियतावाद सिर्जित अतिवादउन्मुख राजनीतिक गतिमा विराम

राजनीतिमा आकस्मिक उदाएका, दुर्घटनावश राजनीतिलाई पेसा बनाएका र पुरानाहरूका कमजोरीलाई मात्र आफ्नो आगमनको आधार बनाएकाहरू राजनीतिक विकल्प बन्दैनन् । राजनीतिक दर्शन, सिद्धान्त र एजेन्डाबिनाको यात्रा जोखिमपूर्ण हुन्छ । नेपाली समाज प्रतिक्रियात्मक बन्यो भन्दै त्यही प्रतिक्रियात्मक राजनीतिलाई वैकल्पिक शक्तिको आधार ठान्नेहरूमा अनपेक्षित ठेस लागेको छ । लोकरिझ्याइँवाद दोहोरिँदैन ।

मौलिक एजेन्डा नहुँदा र जनतालाई बिनाएजेन्डा नै आकर्षित गर्न दिने चर्का नारा र खोक्रा आश्वासनको आयु एक कार्यकालमात्र हो । तुलनात्मक सहरका जनताले नारा एक पटक पत्याइदिए तर त्यो भ्रमबाट मुक्त हुन जनतालाई लामो समय लागेन । इलाम र बझाङले भन्यो– पुराना र ठूला पार्टीप्रतिको आकर्षण कायमै छ । केपी बाले नेतृत्व गरेको एमालेप्रति जनताको विश्वास छ । किनकि रास्वपाले राष्ट्रका जल्दाबल्दा मुद्दा र नीतिगत विषयमा बहस गर्दैन र सकेसम्म तीनलाई लोकरिझ्याइँको चस्माबाट हेर्छ । रास्वपाका सांसदहरूमा केही गरौं भन्ने हुटहुटी देखियो भन्ने ठानेका जनता छोटो समयमै पुराना पार्टीका नेताभन्दा फरक होइनन् भन्ने निष्कर्षमा पुगे, त्यो मतमार्फत प्रकट गरे ।

मुद्दा उठाएर असफल हुनु एउटा हो तर असफल हुन्छु भन्ने पूर्वआकलन गरेर सैद्धान्तिक दृष्टिकोण सार्वजनिक गर्न नै तर्सनुको अर्थ शून्यतामा राजनीति गर्नु हो । व्यक्तिकृत प्रोपोगाण्डाबाट सिर्जित क्षणिक क्रेज व्यक्तिको वास्तविक हैसियतको पर्दाफाससँगै समाप्त हुन्छ । निराशाका बीचमा आशा देखाउनेलाई अवसर दिनु ठीकै हो तर अवसरपछि उस्तै देखिनुले नागरिकलाई पूर्वसोचमा पुनर्विचार गर्न बाध्य बनायो । जनताले त्यसै भने ।

यसको अर्थ यी तीन अतिवादी प्रवृत्ति समाप्त भएका छन् भन्ने होइन, त्यस्तो ठान्नु पनि हुँदैन । ती प्रवृत्तिलाई कम आँक्नु पनि हुँदैन । र, ती धारमा लागेर रातारात विधायक भएकाहरू सबै खराब छन् भनेको पनि होइन । सत्तामा नहुँदा रास्वपाका अध्यक्ष र नेताहरू जसरी आक्रामक थिए, आज प्रतिरक्षात्मक अवस्थामा सीमित भएका छन् । किनकि ती सत्तारूढ भएका छन् र ती आम राजनीतिका फगत एक थपिएका पात्र मात्र भएका छन् । एमालेका युवा उम्मेदवारले किन जिते किनकि उनमा इलामेली जनताले विश्वास गरे । किन विश्वास गरे ? त्यहाँ नीति, सिद्धान्त, समाज, एजेन्डा र नेतृत्व सबैको योग छ ।

त्यसैले फेरि चर्चिललाई सम्झौं र भनौं– इतिहास र भूगोल पढौं, राजनीतिककर्मीबाट राजनेता बन्ने प्रयास गरौं । माटो बुझेपछि राजनीति बुझिन्छ । (इकान्तिपुर)

आन्दोलनबाट आएको नेतृत्व र देश निर्माण

इन्द्रबहादुर गोतामे

नेपाली कांग्रेस र नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (नेकपा) को स्थापनापछि नेपाली राजनीतिक आन्दोलनले गति लियो । ७५ वर्षको अवधिमा हामीले संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र प्राप्त गर्‍यौँ । तत्कालीन प्रजातान्त्रिक आन्दोलनको नेतृत्व कांग्रेसले र समाजवादी आन्दोलनको नेतृत्व नेकपाले गर्‍यो । २००७ वरिपरिदेखि उठेको राजनीतिक आन्दोलनको पृष्ठभूमिमा सामूहिक नेतृत्वको केन्द्रीकृत अभिव्यक्तिका रूपमा बिपी कोइराला देखा पर्नुभयो । नेपाली समाजको राजनीतिक रूपान्तरणका लागि सशस्त्र क्रान्तिकै नेतृत्व उहाँले गर्नुभयो । राणाशाहीविरूद्ध संसदीय व्यवस्था र प्रजातन्त्रको वकालत गर्दै मुक्तिसेना निर्माण गरी नेपालको राजनीतिमा आन्दोलनको जबर्जस्त धक्का दिने काममा उहाँको अतुलनीय योगदान रह्यो । नेपाली राजनीतिक आन्दोलन अर्थात् वर्ग संघर्षले स्थापित गरेको नेतृत्वका रूपमा बिपी कोइराला तत्कालीन युगको अग्रपंक्तिमा हुनुहुन्छ । विश्व राजनीतिक धरातल मूलतः तत्कालीन अवस्थामा विश्वका ३६ देशमा भएको एकल कम्युनिस्ट शासन र युरोपका कैयौँ देशमा भएको युरो कम्युनिज्मको लहर र नेपालको राजनीतिक आन्दोलनको अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै प्रजातान्त्रिक समाजवादको विचारकका रूपमा उहाँ स्थापित हुनुहुन्छ ।

उहाँका विचारलाई आज कांग्रेसले अनुसरण गर्दै आएको छ । गणेशमान सिंह, कृष्णप्रसाद भट्टराई, गिरिजाप्रसाद कोइराला हुँदै शेरबहादुर देउवासम्मले यसको सशक्त नेतृत्व गर्दै आउनुभएको छ । तत्कालीन युगको अर्का नेता पुष्पलालले ९ वैशाख २००६ मा नेकपाको स्थापना गरी नेपाली समाजको राजनीतिक रूपान्तरणका लागि वर्ग विश्लेषण गर्दै अर्धसामन्ती र अर्धऔपनिवेशिक अवस्थामा रहेको नेपाली समाजलाई नयाँ जनवादी क्रान्ति हुँदै समाजवाद र साम्यवादसम्म लैजाने मार्गनिर्देशन गर्नुभयो । तत्कालीन अवस्थामा उठेको किसान आन्दोलन र वर्ग संघर्षमा उहाँको अतुलनीय योगदान छ ।

भारत र चीनमा भएको माओवादी आन्दोलनको प्रभावबाट प्रेरित भएर उठेको किसान आन्दोलन, विभिन्न खालका जातीय तथा वर्गसंघर्षको एकीकृत अभिव्यक्तिका रूपमा जन्मिएको झापा विद्रोह नेपाली राजनीतिक र कम्युनिस्ट आन्दोलनको एउटा अविस्मरणीय परिघटना हुन् । यसबाट जन्मेको सकारात्मक र नकारात्मक परिस्थिति, सन् १९९० पछि विश्व राजनीतिमा देखिएको फेरबदल, शीतयुद्धको अन्त्य, सोभियत संघको विघटन, एकध्रुवीय विश्व व्यवस्था आदिले पैदा गरेको वैचारिक दबाब एकातिर थियो भने अर्कातिर नेपाली राजनीतिक आन्दोलनको शृंखला झापा विद्रोहपछि, २०३१ सालको सत्याग्रह र विमान अपहरण, २०३६ सालको जनआन्दोलन र जनमत संग्रह, २०४२/४३ सालको बमकाण्ड हुँदै २०४६ को जनआन्दोलनसम्म आइपुग्दा त्यसले जन्माएको नेतृत्व मदन भण्डारी बहुदलीय जनवादको वकालत गर्दै कम्युनिस्टप्रतिको जनलहरलाई जनमतमा रूपान्तरण गर्न सफल हुनुभयो । आज नेकपा एमालेले उहाँको विचारलाई अनुसरण गर्दै आएको छ । नेपाली कम्युनिस्ट आन्दोलनका विभिन्न धारमध्येका मोहनविक्रम सिंह एउटा सशक्त क्रान्तिकारी धारका रूपमा स्थापित नेतृत्व हुन् ।

विश्व परिस्थितिमा देखा परेको फेरबदल र नेपाली राजनीतिक आन्दोलनका कारण र नेपाली कम्युनिस्ट आन्दोलनमा कार्यदिशाको प्रश्नमाथिको बहस र अन्तरविरोधबाट जन्मिएको मशाल, चौम हुँदै रूपान्तरण भएको नेकपा (एकता केन्द्र) ले नेपाली समाजको वर्गविश्लेषण, नेपाली वर्गसंघर्ष, राजनीतिक आन्दोलनको शृंखलाको ठिक ढंगले विश्लेषण र संश्लेषण गर्दै संसदीय व्यवस्थाको विकल्पमा नयाँ जनवादी क्रान्तिमार्फत नयाँ जनवादी व्यवस्था हुँदै समाजवाद र साम्यवादसम्म पुग्ने लक्ष्यसाथ पुष्पकमल दाहाल 'प्रचण्ड'ले जनयुद्धको नेतृत्व लिनुभयो । नेपालको राजनीतिक आन्दोलनमा नेपाली जनयुद्ध समाज रूपान्तरणको एउटा अतुलनीय परिघटना बन्न पुग्यो । यसले संसदीय पार्टीसमेतलाई गणतन्त्रवादी बनाउँदै दोस्रो ऐतिहासिक जनआन्दोलनसँग जनयुद्धको समायोजन गरी राजतन्त्र अन्त्य र संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र स्थापना गर्न सफल भयो ।

यसको सफल नेतृत्व गर्नुहुने सामूहिक नेतृत्वको केन्द्रीकृत अभिव्यक्तिका रूपमा प्रचण्ड आजको समसामयिक कम्युनिस्ट आन्दोलनको मात्र नभई नेपाली राजनीतिक आन्दोलनकै दूरदर्शी र गतिशील नेतृत्वको रूपमा देखा पर्नुभएको छ । बाँकी राजनीतिक क्रान्ति र मूलभूत रूपमा आर्थिक क्रान्ति सम्पन्न गर्नु आजको मुख्य चुनौती हो । यसलाई सामना गर्न हिजोको विचार, कार्यक्रम, कार्यदिशा र नेतृत्वले मात्र पुग्दैन । भूमण्डलीकृत दलाल र वित्तीय पुँजीवादले कुनै पनि देशलाई स्वतन्त्र ढंगबाट आर्थिक क्रान्ति सम्पन्न गर्न दिँदैन । आजको विश्व परिस्थिति, राष्ट्रिय परिस्थिति, नेपालको भूराजनीतिक अवस्था, विज्ञान र प्रविधिको विकास अर्थात् ठोस परिस्थितिको ठोस विश्लेषणबाट मात्र आर्थिक क्रान्तिलाई अगाडि बढाउन सकिन्छ ।

सामाजिक न्यायसहितको वितरण प्रणाली, दिगो विकास र पर्यावरणीय सुरक्षा, सुखी र खुसी नेपाली र सुशासनको प्रत्याभूति दिन सक्ने समसामयिक नेतृत्वको हिसाबले आज पनि त्यसको सामर्थ्य प्रचण्डमै देखिन्छ । माओवादी आन्दोलनको टुटफुट र कम्युनिस्टलाई एकताबद्ध गर्ने, समाजवाद मान्ने शक्तिलाई मोर्चाबन्दी गर्ने र पुँजीवादी शक्तिसँग आर्थिक क्रान्तिका लगि सहकार्य गर्ने क्षमता प्रचण्डमै देखिन्छ ।

जनयुद्ध र शान्ति प्रक्रियाले स्थापित नेतृत्व भएको हिसाबले अबको आर्थिक आन्दोलनको नेतृत्व गर्ने अभिभारा पनि इतिहासले प्रचण्डकै काँधमा सुम्पिएको छ । नेपालको राजनीतिक आन्दोलनको शृंखलाले के निष्कर्ष निकाल्छ भने आजको युगको आर्थिक क्रान्ति पूरा नगरी उम्कने अधिकार प्रचण्डलाई छैन । त्यसैले, प्रचण्ड जिम्मेवार, दूरदर्शी, स्थापित, गतिशील र लचकदार बन्न आवश्यक छ । एउटा पार्टीको मात्र होइन, नेपालकै राजनीतिक, आर्थिक, सामाजिक रूपान्तरणको राजनीतिक नेतृव प्रचण्डले लिनुपर्ने देखिन्छ । त्यसका लागि आफ्ना सम्पूर्ण कमी–कमजोरीलाई सच्याउँदै नेपालका सम्पूर्ण राजनीतिक शक्तिहरूलाई उच्च सम्मान र एकताबद्ध गर्दै समुन्नत नेपाल बनाउने अभियानमा दृढतापूर्वक लाग्न आवश्यक छ । साम्राज्यवादको उत्तर आधुनिकतावादी विचार र भुमण्डलीकृत वित्तीय दलाल पुँजीवाद विज्ञान, प्रविधि, सूचना, सञ्चारको तीव्र विकासपछि साइबरनेटिक डिजिटल युगमा प्रवेश गरेको छ । यो गति नानो टेक्नोलोजी, जेनोम हुँदै कृत्रिम बौद्धिकतातर्फ तीव्र रूपमा अगाडि बढिरहेको छ । यसले विश्व मानव समाजमा पार्ने प्रभाव र साम्रज्यवादले गर्न सक्ने दुरूपयोगलाई समेत ध्यान दिँदै आधारभूत वर्गविश्लेषण र बदलिएको परिस्थितिमा नेपाली समाजको वर्गविश्लेषणको नयाँ परिभाषा संश्लेषण गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

आजको विश्वको मूल प्रवृत्ति भूमण्डलीकृत वित्तीय पुँजीवाद (मुद्रा लगानी गरेर मूलतः मुद्रा नै कमाउने पुँजीवादी सुदखोर) र डाटा साम्राज्यवादविरूद्ध वैज्ञानिक समाजवादी क्रान्ति हुन पुगेको छ । जसले सम्पूर्ण उत्पीडितको आन्दोलनको नेतृत्व गर्नेछ । वैचारिक रूपमा नेपाली राजनीतिक आन्दोलन मात्र नभई दक्षिण एसिया, एसिया, हिन्द–प्रशान्त क्षेत्र, विश्वको राजनीतिक आन्दोलनको पुनर्संरचना, साम्राज्यवादीबीच अन्तरविरोधको पहिचान र प्रयोगमा पहल पुर्‍याई साम्राज्यवादविरोधी अन्य न्यायपूर्ण आन्दोलनसमेतलाई संगठित, परिचालित र घनीभूत बनाउन सचेत पहल गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

नेपाल विकासको मार्गचित्र र हाम्रो विशेषताको वैज्ञानिक समाजवादको अर्थराजनीतिका आधारमा मार्गचित्र ठोस गरी त्यसको प्राप्तिका लागि संसद्, चुनाव, जनमतसंग्रह, सरकार, सामाजिक सत्ता, सडक र विज्ञानको उचित प्रयोग गर्नुपर्छ । विज्ञान र प्रविधिको अधिकतम उपयोग गरी पुँजीवादी, साम्यवादी, बहिर्मुखी र व्यवहारवादी अर्थतन्त्रका राम्रा पक्षलाई समेटेर नेपाली मौलिकतासहित जनताको सहभागितामा मिश्रित र समाजवादी अर्थतन्त्रको विकास गर्नुपर्छ । नेपालको विकासलाई गति दिन सबै पार्टी र जनतासहित बृहत् राष्ट्रिय संकल्प र राष्ट्रिय सहमतिको आधार तयार गरी केही दशकसम्म उत्पादन, उत्पादन र फेरि पनि उत्पादन गर्ने औद्योगिक क्रान्तिको ठोस नीतिबाट मात्र यो देशलाई विकसित बनाउन सकिन्छ ।

छिमेकी चीन र भारतको तीव्र आर्थिक विकासको गतिले नेपालमा ठूलो सम्भावना र चुनौती खडा गरेको छ । यसलाई उपयोग गर्न एकीकृत र सन्तुलित राष्ट्रिय सोच, सहमति र संकल्प आवश्यक छ । साम्राज्यवाद र विस्तारवाद वा बाहिरी शक्तिकेन्द्रको हस्तक्षेप अन्त्य गर्न, कमजोर बनाउन वा तटस्थ राख्न प्रधान र सहायक छुट्याएर कूटनीतिक सम्बन्ध र संघर्षलाई व्यवस्थित र वैज्ञानिक बनाउनुपर्छ । आजको बहुध्रुवीय विश्वको नयाँ परिवेशमा देखिएको भारत–चीन, अमेरिका–चीन, रूस–युरोप–अमेरिकाबीच द्वन्द्वका संकेतबाट बच्दै नेपाललाई तटस्थता र शान्तिको पक्षमा दह्रोसँग विश्वमा देखिने गरी उभ्याउन सक्नुपर्छ ।

●●●

बलियो र स्थिर सरकार बनाउन तथा गणतन्त्रलाई पुरानो संसदीय व्यवस्थाभन्दा माथि उठाउन प्रत्यक्ष निर्वाचित राष्ट्रपति, प्रधानमन्त्री र मुख्यमन्त्री तथा सबै तहमा पूर्ण समानुपातिक निर्वाचन प्रणाली जरुरी छ।

●●●

नेपालमा रहेका सबै जाति र सबै भाषालाई समेटेर सबै सभ्यता, भाषा, धर्म, संस्कृति र मनोविज्ञानलाई सामूहिक रूपमा संरक्षण गर्न के–के गर्नुपर्ने हो ? हाम्रो संस्कृति के हुने हो ? सामाजिक फजुल खर्चलाई कसरी कटौती गर्ने ? त्यसबाट बाँचेको खर्बौं रूपैयाँलाई उत्पादनमा कसरी लगाउने ? नेपालको परम्परागत मौलिक उत्पादनमध्ये कुनको संरक्षण गर्ने र कुनलाई परिमार्जन गर्ने ? त्यसलाई बजार र प्रविधिसँग कसरी जोड्ने ? नेपाली सभ्यताको संरक्षण कसरी गर्ने ? राष्ट्रिय एकताको नेपाली मौलिकतालाई कसरी मजबुत बनाउने ? यस विषयमा त्यसको खोज अनुसन्धान गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

बलियो र स्थिर सरकारका लागि र संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रलाई पुरानो संसदीय व्यवस्थाभन्दा माथि उठाउन प्रत्यक्ष निर्वाचित राष्ट्रपति, प्रधानमन्त्री र मुख्यमन्त्री तथा सबै तहमा पूर्ण समानुपातिक निर्वाचन प्रणाली अपनाउँदै पुरानो संरचनामा आधारित सेना, प्रहरी, कर्मचारी, अदालत, शिक्षा र जातीय पहिचान (आन्तरिक राष्ट्रियता) को वैज्ञानिक पुनर्संरचना गर्नुपर्छ ।

राज्यमा जनताको सक्रिय सहभागिता, निगरानी, नियन्त्रण, हस्तक्षेप गर्ने विधिको विकास गर्दै र राज्यलाई दमन गर्ने संस्थाबाट व्यवस्थापकीय संस्थामा बदल्ने, सरकार र जनताको काममा आलोपालो गर्ने, सेनालाई जनताको श्रम र विकास निर्माण तथा उत्पादनमा जोड्ने, भ्रष्टाचार र सुशासनमा शून्य सहनशीलता, निरन्तर क्रान्तिजस्ता २१औँ शताब्दीको जनवादको थप व्याख्या र विकास गरी कार्यान्वयन गर्ने । एक व्यक्ति, एक पद, एक अवसरको नीतिद्वारा बढीभन्दा बढी जनतालाई राजनीतिमा सहभागी गराउने ।

निजी सम्पत्तिको पूर्ण सुरक्षाको प्रत्याभूति गराउँदै सहकारी र सामुदायिक तथा राष्ट्रिय सम्पत्तिको गुणात्मक वृद्धिमा जोड दिने । राज्य नियन्त्रित उद्योगमा जोड दिने । व्यवस्थित र प्रगतिशील कर तथा सबै प्रकारका आम्दानीलाई करको दायरामा ल्याउने । कृषिमा अर्गानिक उद्योगमा जोड दिने, पानी र युरेनियमको सुरक्षा र त्यसको उचित उपयोग तत्काल गर्ने । पर्यटन उद्योगको गुणात्मक विकास गर्नुपर्छ । धेरै उत्पादन धेरै निर्यात, थोरै आयात, धेरै निर्यात गर्ने वैदेशिक व्यापार नीति अवलम्बन गर्नुपर्ने देखिन्छ । भ्रष्टाचारमुक्त समाज, निःशुल्क शिक्षा, स्वास्थ्य, सरकारी सेवा, सुरक्षा, पूर्वाधार विकास, आवास, पानी, ट्राफिक, फोहोर व्यवस्थापन, न्याय, मनोरञ्जन, सञ्चार र अनिवार्य बजार व्यवस्थापन, दलित र सुकुम्बासी आवास कार्यक्रम, रोजगारी र स्वरोजगार कार्यक्रम लागू गर्नुपर्ने देखिन्छ । (नयाँ पत्रिका)

बैंकहरूको औसत ब्याजदर ७ प्रतिशत कायम

काठमाडौं । वाणिज्य बैंकहरूको व्यक्तिगत मुद्दती निक्षेपको औसत ब्याजदर ७ प्रतिशत कायम भएको छ । निक्षेप बढ्दै गएपछि बैंकहरूले ब्याजदर घटाउँदै गइरहेका छन् । वैशाखमा औसत ब्याजदर ७.५ प्रतिशत रहेकोमा चैतमा घटेर ७ प्रतिशत कायम भएको हो । सोमबार वाणिज्य बैंकहरूले जेठका लागि सार्वजनिक गरेको नयाँ ब्याजदरअनुसार कुल २० वाणिज्यमध्ये नौ बैंकहरूले घटाएका छन् ।

नबिल बैंक, एभरेष्ट र सिटिजन्स इन्टरनेसनल बैंकले ब्याजदर ०.५ प्रतिशत विन्दुका दरले घटाएका छन् । एनएमबि बैंक, सिटिजन्स इन्टरनेसनल बैंक, सिद्धार्थ बैंक, प्राइम कमर्सियल बैंक, सानिमा बैंक, नबिल बैंक, एभरेष्ट बैंक र नेपाल एसबिआई बैंकले जेठ महिनाका लागि ब्याजदर घटाएका छन् भने एनआइसी एसिया बैंक र ग्लोबल आइएमई बैंकले बढाएका छन् ।

जेठ महिनामा आठ बैंकहरूले वैशाख महिनाकै ब्याजदरलाई निरन्तरता दिएका छन् । ब्याजदर स्थिर राख्नेमा हिमालयन बैंक, प्रभु बैंक, कुमारी बैंक, माछापुच्छे बैंक, स्ट्यान्डर्ड चार्टर्ड बैंक, नेपाल इन्भेस्टमेन्ट मेगा बैंक छन् । त्यस्तै, लक्ष्मी सनराइज बैंक, नेपाल बैंक र राष्ट्रिय वाणिज्य बैंकले पनि अघिल्लो महिनाको ब्याजदरलाई निरन्तरता दिने भएका छन् । त्यस्तै, कृषि विकास बैंकको ब्याजदर पनि स्थिर नै देखिन्छ ।

जेठ महिनामा एनएमबि बैंक र एनआइसी एसिया बैंकले सबैभन्दा बढी ब्याज दिने भएका छन् । यी दुवै बैंकहरूले व्यक्तिगत मुद्दती निक्षेपमा ७.८ प्रतिशत र संस्थागत मुद्दती निक्षेपमा अधिकतम ६.८ प्रतिशतका दरले ब्याज दिने भएका छन् । सबैभन्दा कम ब्याजदर भने नेपाल एसबिआई बैंकको रहेको छ । सो बैंकले व्यक्तिगत मुद्दती निक्षेपमा अधिकतम ६.३९ प्रतिशतका दरले ब्याज दिने भएको छ ।

नबिलले पनि ब्याजदर घटाएर ७.८ प्रतिशत पुऱ्याएको छ । त्यस्तै, राष्ट्रिय वाणिज्य बैंकले ६.५ प्रतिशत पुऱ्याएको छ । नेपाल इन्भेस्टमेन्ट मेगा बैंक, स्ट्यान्डर्ड चार्टर्ड, सिटिजन्स, लक्ष्मी सनराइज बैंक, सिद्धार्थ बैंक र प्राइम कमर्सियल बैंकले ब्याजदर ७ प्रतिशत कायम राखेका छन् । माछापुच्छे बैंकको ब्याजदर ७.२५ प्रतिशत पुगेको छ भने कुमारी बैंकको ७.२६ प्रतिशत कायम छ । कृषि विकास बैंकको ब्याजदर ५.६६ प्रतिशत छ । सानिमा बैंकले ब्याजदर घटाएर ६.९ प्रतिशत कायम राखेको छ ।

नेपाल राष्ट्र बैंकले सञ्चालक समितिको बैठक डाकेको छ । नेपाल राष्ट्र बैंकले मौद्रिक नीतिको तेस्रो त्रैमासिक समीक्षाको तयारी गरिरहेका वेलामा समितिको बैठक बोलाएको एक सञ्चालकले जानकारी दिए । यद्यपि, बैठकको एजेन्डामा मौद्रिक नीतिको समीक्षाबारे एजेन्डा भने उल्लेख छैन ।

ग्लोबल आइएमईलाई 'बेस्ट बैंक अवार्ड'

काठमाडौं । ग्लोबल आइएमई बैंक लिमिटेड ग्लोबल फाइनान्स म्यागेजिनको 'बेस्ट बैंक अवार्ड-२०२४' बाट सम्मानित भएको छ । ग्लोबल फाइनान्स म्यागेजिनले विश्वभरिका सर्वश्रेष्ठ बैंकहरू छनोट गरी सम्मानित गरेको हो ।

बैंकको विश्वसनीयता, वित्तीय स्रोत परिचालन, पहुँच विस्तार, रणनीतिक सम्बन्ध स्थापना, व्यावसायिक तथा ग्राहकमैत्री सेवाको विकास, क्रेडिट रेटिङलगायतका मापदण्डमा ग्लोबल आइएमई बैंक सन् २०२४ का लागि नेपालको उत्कृष्ट बैंक भएको बताइएको छ ।

म्यागेजिनले अफ्रिका, एसिया प्यासिफिक, क्यारिबियन, मध्य-अमेरिका, ल्याटिन अमेरिका, मध्य र पूर्वी युरोप, मध्यपूर्व, उत्तर अमेरिका र पश्चिम युरोप क्षेत्रका उत्कृष्ट बैंकहरूलाई सम्मान गरेको हो । ग्लोबल आइएमई ग्लोबल फाइनान्सको यो अवार्डबाट सम्मानित हुने पहिलो नेपाली बैंक हो ।

ग्लोबल फाइनान्सले यस वर्ष हङकङको एचएसबिसी, संयुक्त राज्य अमेरिकाको बैंक अफ अमेरिका, भारतको स्टेट बैंक अफ इन्डिया, चीनको चाइना कन्स्ट्रक्सन बैंक, नेपालको ग्लोबल आइएमई बैंक, मलेसियाको मे बैंक, बंगलादेशको स्ट्यान्डर्ड चार्टर्ड बंगलादेश, फिलिपिन्सको मेट्रो बैंकलगायतका विश्वभरका विभिन्न बैंकलाई विभिन्न विधामा सम्मानित गरेको हो । यो सम्मानले आगामी दिनमा रचनात्मक सेवा प्रदान गर्न थप उत्साहित गर्ने बैंकको भनाइ छ ।

चेम्बरद्वारा एमाले अध्यक्ष ओलीको ध्यानाकर्षण

काठमाडौं । नेपाल चेम्बर अफ कमर्सको पदाधिकारी टोलीले एमाले अध्यक्ष केपी शर्मा ओलीसँग भेटवार्ता गरी अर्थतन्त्रको वर्तमान अवस्थाबारे ध्यानाकर्षण गराएको छ । चेम्बर अध्यक्ष कमलेशकुमार अग्रवालको नेतृत्वमा निवर्तमान तथा पूर्वअध्यक्ष र वर्तमान पदाधिकारीको टोलीले भक्तपुरको बालकोटस्थित निवासमा ओलीसँग भेटवार्ता गरी शिथिल बनेको अर्थतन्त्रलाई गति दिन आग्रह गरेको हो ।

अध्यक्ष अग्रवालले अर्थतन्त्र शिथिलताबाट गुज्रिरहेको भन्दै सरकारको नीति तथा कार्यक्रम र बजेटमार्फत सम्बोधन गर्नुपर्नेमा ओलीको ध्यानाकर्षण गराए । उनले मन्दीले निजी क्षेत्रको सम्पत्तिमा ५० प्रतिशतसम्मको गिरावट आएको बताए । शिथिल अर्थतन्त्रलाई ट्र्याकमा ल्याउन आर्थिक र वित्तीय नीतिमा सहजीकरण गर्नुपर्ने उनको सुझाव थियो । उनले वित्तीय र मौद्रिक नीतिको प्रभावकारी समन्वयमार्फत अर्थतन्त्रलाई चलायमान एवं निजी क्षेत्रको मनोबल उकास्नुपर्ने वेला आएको धारणा राखे ।

'विगतमा लिएका संकुचित नीतिहरूका कारणले अर्थतन्त्र हाल शिथिल अवस्थामा पुगेको छ । व्यापार असहजीकरण, सेयर बजारको संकुचन, घरजग्गा कारोबारमा सुस्ततालगायत कारणले आर्थिक गतिविधि खुम्चिएको छ,' अध्यक्ष अग्रवालले भने, 'सरकारको नीति तथा कार्यक्रम अर्थतन्त्रलाई चलायमान गराउने गरी आउन आवश्यक छ ।' आयकर ऐन, २०५८ का अधिकांश प्रावधान स्पष्ट नहुँदा अन्तःशुल्क, भन्सारलगायतमा पछिल्लो समय भूतप्रभावी दायित्वहरू देखापरेको भन्दै अन्त्य गर्न चेम्बर टोलीले अध्यक्ष ओलीको ध्यानाकर्षण गराएको छ ।

खेलकुद

सन्दीप लामिछानेले पाए सफाइ, क्यानद्वारा निलम्बन फुकुवा

बलात्कार मुद्दामा क्रिकेटर सन्दीप लामिछानेलाई उच्च अदालत पाटनले सफाइ दिएको छ । उच्च अदालतका न्यायाधीशद्वय सुदर्शनदेव भट्ट र अञ्जु उप्रेती ढकालको इजलासले जिल्ला अदालत काठमाडौंले गरेको फैसला उल्टाउँदै उच्च अदालतले सन्दीपलाई सफाइ दिएको हो ।

उच्च अदालतको फैसलासँगै नेपाल क्रिकेट संघ (क्यान) ले क्रिकेटर सन्दीप लामिछानेको निलम्बन फुकुवा गरेको छ । अध्यक्ष चतुरबहादुर चन्दले बुधबार विज्ञप्ति जारी गर्दै बलात्कार मुद्दामा निर्दोष रहेको उच्च अदालतको फैसला आएकोले लामिछानेलाई घरेलु तथा अन्तर्राष्ट्रिय सबै प्रकारका क्रिकेट खेल गतिविधिबाट निलम्बन फुकुवा गरेको जानकारी गराएका छन् ।

जिल्ला अदालत काठमाडौंको फैसला उल्ट्याउँदै उच्च अदालत पाटनले बुधबार क्रिकेटर लामिछानेलाई बलात्कार मुद्दामा सफाइ दिएको हो । न्यायाधीशद्वय सुदर्शनदेव भट्ट र अञ्जु उप्रेती ढकालको इजलासले प्रमाण नपुगेको भन्दै जिल्ला अदालत काठमाडौंको फैसला उल्टाएको हो ।

काठमाडौं जिल्ला अदालतले लामिछानेलाई बलात्कार मुद्दामा दोषी ठहर गर्दै ८ वर्षको कैद र ५ लाख जरिवानाको सजाय सुनाएको थियो । उक्त फैसलाविरुद्ध लामिछाने र जाहेरीकर्ता उच्च अदालत पाटन गएका थिए ।

कीर्तिमान बनाउँदै स्यान्टु ओलम्पिकमा

टेबुलटेनिस खेलाडी स्यान्टु श्रेष्ठ पेरिस ओलम्पिक- २०२४ का लागि छनोट भएका छन् । दक्षिण एसियाली छनोट प्रतियोगितामा पुरुष एकलतर्फको लैनचौरस्थित टेबुलटेनिस हलमा बुधबार भएको फाइनलमा स्यान्टुले नेपालका संयोग कपालीलाई ४-३ सेटले पराजित गरे । स्यान्टु नेपालको टेबुलटेनिस इतिहासमा ओलम्पिक खेल्ने पहिलो खेलाडी हुन् ।

पहिलोपटक नेपालमै आयोजना भएको छनोटमा संयोगलाई पराजित गर्दै छनोट भएपछि स्यान्टु कोर्टमै भावुक बनेका थिए । उनले यस उपलब्धिलाई कहिल्यै नसोचेको प्रतिक्रिया दिएका छन् । 'यो दिन आउँछ भनेर सोचेकै थिइनँ,' उनले भने, 'दक्षिण एसियाली स्तरसम्म आउँछु भन्ने थियो । तर, ओलम्पिक नै खेल्छु भनेर कहिल्यै सोचिनँ,' स्यान्टुले भने ।

छनोट प्रतियोगिता खेल्न उनी अस्ट्रेलियाबाट नेपाल आएका हुन् । यसअघि सेमिफाइनलमा स्यान्टुले श्रीलंकाका चमिरा गिनिगे र संयोगले श्रीलंकाकै जयसनका डी सिल्भालाई पराजित गर्दै फाइनल भेट पक्का गरेका थिए । महिलातर्फ माल्दिभ्सकी धिमा फतिमा अलीले ओलम्पिकमा स्थान बनाइन् । उनी माल्दिभ्सको इतिहासमा टेबुलटेनिसबाट ओलम्पिकमा स्थान बनाउने पहिलो खेलाडी बनेकी छिन् ।

छनोटमा नेपालकी इभाना थापा सेमिफाइनलबाट बाहिरिन् भने नविता श्रेष्ठ क्वार्टरफाइनलबाट माथि बढ्न सकिनन् । दक्षिण एसियाबाट भारतले सीधै स्थान बनाएपछि नेपाल, पाकिस्तान, माल्दिभ्स, पाकिस्तान र श्रीलंकाले छनोट खेलेका हुन् ।

चारपटकका नेपाल नम्बर वान स्यान्टु र तेस्रो नम्बरमा रहेका ओलम्पिक छात्रवृत्ति प्राप्त संयोगबीचको फाइनल प्रतिस्पर्धा रोमाञ्चक बनेको थियो । दुई नेपाली खेलाडीको उपाधि भिडन्तमा प्रशिक्षक मोहनदास वासुकला प्राविधिक क्षेत्रमा बसेनन् । फाइनलअघि नै एक नेपाली खेलाडी पेरिस ओलम्पिकमा छनोट भएपछि प्रशिक्षक वासुकलाले प्यारापिटमै बसेर समर्थकसँगै रमाइलो मान्दै खेलाडीको प्रदर्शन हेरे । उपाधिका लागि निर्णायक सात सेट नै खेलिएको थियो ।'फाइनलअघि नै एक खेलाडी छनोट भइसकेका थिए । त्यसैले दबाबमा थिइनँ । दुवैलाई आफ्नो खेल खेल्न सुझाव दिएको थिएँ,' प्रशिक्षक वासुकलाले भने ।

स्यान्टुले पहिलो सेटबाटै अग्रता बनाएका थिए । पहिलो सेटमा ११-७ को जित निकाल्न सफल हुँदा दोस्रो सेट ११-८ ले जित्दै संयोगले खेल १-१ को बराबरीमा ल्याएका हुन् । दोस्रो सेटमा ७-७ को बराबरीपछि स्यान्टुले अग्रता बनाएका थिए । तर, संयोगले पुनः लय कायम राख्दै खेल २-२ को बराबरीमा ल्याए । तेस्रो सेटमा पुनः स्यान्टुले ११-७ को जित निकाल्दै संयोगलाई दबाबमा राखेका थिए । चौथो सेटमा पनि स्यान्टुले एकोहोरो दबदबा कायम राख्दै खेल ११-७ ले जितेर सेटमा ३-१ को अग्रता बनाएका हुन् । जित्नैपर्ने पाँचौं सेटमा संयोगले ११-८ को नतिजा निकाल्दै खेल ३-२ मा झारे ।

छैटौं सेटमा संयमित भएका संयोगले पुनः ११-८ को जित निकाल्दै सेट ३-३ को बराबरीमा ल्याएका हुन् । निर्णायक सेटमा भने स्यान्टुले ११-९ को जित निकाल्दै आफू अझै नेपालको नम्बर एक रहेको प्रमाणित गरे । 'संयोग मभन्दा जुनियर हो । निकै राम्रो खेल भयो,' स्यान्टुले भने, 'अस्ट्रेलियामा कलेज, कामसँगसँगै दक्षिण कोरियाली खेलाडीसँग अभ्यास गर्ने गरेको थिएँ । त्यसको नतिजा आज निस्केको छ ।'

नेपाली खेलकुद इतिहासमा स्यान्टु सीधै ओलम्पिक खेल्ने तेस्रा खेलाडी बनेका छन् । 'ओलम्पिक खेल्छु भनेर सोचेकै थिइनँ,' स्यान्टुले भने । यसअघि नेपालबाट तेक्वान्दोकी संगीना वैद्य र दीपक विष्टले मात्र छनोट चरण पार गरेर ओलम्पिक खेलेका थिए ।

कर्पोरेट

● अन्तर्राष्ट्रिय डिजिटल भुक्तानी खुलाउने सरकारको घोषणा

सरकारले अन्तर्राष्ट्रिय डिजिटल भुक्तानी खुलाउने घोषणा गरेको छ । राष्ट्रपति रामचन्द्र पौडेलले मंगलबार संसदमा आगामी आर्थिक वर्ष ०८१/८२ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्दै यस्तो घोषणा गरेका हुन् । उनले अन्तर्राष्ट्रिय व्यापारलाई लक्षित गरेर यस्तो बताएका हुन् । नेपाल र विभिन्न देशका भुक्तानी प्रणाली र सेवा प्रदायकको सिस्टमलाई अन्तर-आबद्ध गर्ने उनले बताए । त्यसमा विदेशी मुद्रामै भुक्तानी गर्न मिल्ने गरी व्यवस्था गर्ने सरकारको नीति छ । समग्रमा सुरक्षित रूपमा अन्तर्राष्ट्रिय भुक्तानीको काम गर्न मिल्ने सुविधा ल्याइने राष्ट्रपतिले उल्लेख गरे ।

● एनआइसी एसिया र एनआइसी क्यापिटलमा निःशुल्क डिम्याट खाता

एनआइसी एसिया बैंक र एनआइसी एसिया क्यापिटलमा निःशुल्क डिम्याट खाता खोल्न सकिने भएको छ । क्यापिटलले 'एक नेपाली, एक डिम्याट खाता' अभियानमार्फत दूरदराजसम्म डिम्याट खाताको पहुँच विस्तार गर्ने मुख्य उद्देश्यसहित यो योजना ल्याइएको हो । जसअन्तर्गत एनआइसी क्यापिटल र यसका शाखा कार्यालय तथा बैंकको सबै शाखा कार्यालयबाट असार मसान्तसम्म निःशुल्क रूपमा डिम्याट खाता खोल्न सकिने बताइएको छ । साथै, सेवाग्राहीले पहिलो वर्षको डिम्याट खाता सञ्चालन शुल्कमा समेत निःशुल्क पाउने क्यापिटलले जनाएको छ । प्रविधिअनुसार सेवा विस्तार गर्दै 'लाइनमा होइन, अनलाइनमा' भन्ने नारासहित क्यापिटलका अधिकांश सेवा अनलाइनमार्फत लिन मिल्ने व्यवस्था मिलाइएको कम्पनीले जनाएको छ । अतः निःशुल्क डिम्याट खाता पनि अनलाइनमार्फत नै खोल्न सकिने एनआइसी क्यापिटलले जनाएको छ ।

● विद्यार्थीलाई सांग्रिला डेभलपमेन्टको शैक्षिक सामग्री वितरण

सांग्रिला डेभलपमेन्ट बैंक लिमिटेडले बालुवाटार-४, काठमाडौंस्थित महेन्द्र राष्ट्रिय माध्यमिक विद्यालयका विद्यार्थीलाई स्कुल ब्याग वितरण गरेको छ । बैंकले वित्तीय शिक्षा तथा सचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गरेसँगै विद्यालयमा अध्ययनरत कक्षा आठ र नौका विद्यार्थीलाई दुई-दुई सय थान स्कुल ब्याग, कापी र कलम वितरण गरेको जनाएको छ ।

● कुमारीका ग्राहकलाई निको बाल अस्पतालमा १५% छुट

कुमारी बैंक लिमिटेड र चितवनस्थित निको बाल अस्पतालबीच छुटसम्बन्धी सम्झौता भएको छ । यस सम्झौताअनुसार बैंकका ग्राहकले उक्त अस्पतालबाट सेवा लिएबापत कुमारी बैंकको डेबिट-क्रेडिट कार्ड तथा क्युआरमार्फत भुक्तानी गर्दा १५ प्रतिशतसम्म छुट प्राप्त गर्न सक्नेछन् ।

यो सुविधाबाट ग्राहकले गुणस्तरीय सेवा प्राप्त गर्न सक्ने बताइएको छ । बैंकले देशभरका तीन सय दुई शाखा, तीन सय १४ एटिएम, ५१ एक्सटेन्सन काउन्टर तथा ६५ शाखारहित बैंकिङ इकाइमार्फत वित्तीय सेवा प्रदान गर्दै आइरहेको छ ।

● सिटी एक्सप्रेसले युएईमा सांगीतिक कार्यक्रम गर्ने

सिटी एक्सप्रेस मनी ट्रान्सफरले युएईस्थित बरदुबईको एसके- ७ क्लबमा सांगीतिक कार्यक्रम आयोजना गर्ने भएको छ । मे १९ मा हुने कार्यक्रममा नेपालका प्रसिद्ध कलाकारहरूले प्रस्तुति दिनेछन् ।

चर्चित हास्य कलाकार तथा सिटी एक्सप्रेस मनी ट्रान्सफरका ब्रान्ड एम्बेस्डर जितु नेपाल, चर्चित आधुनिक गायिका मिलन नेवार, लोकप्रिय लोकदोहोरी गायक खेम सेन्चुरी, गायिका शान्तिश्री परियार र कलाकार अञ्जली अधिकारीले विशेष प्रस्तुति दिने बताइएको छ ।

● मुक्तिनाथ बैंकद्वारा विद्यार्थीलाई स्टेसनरी वितरण

मुक्तिनाथ विकास बैंक लिमिटेडले धादिङका दुई विद्यालयका १८२ विद्यार्थीलाई स्टेसनरी सामान वितरण गरेको छ । बैंकले सामाजिक उत्तरदायित्वअन्तर्गत बद्रीविशाल मावि र स्वर्णिम एकेडेमीका विद्यार्थीलाई कपी, कलम, पेन्सिल, पेनलगायतका शैक्षिक सामग्री हस्तान्तरण गरेको हो ।

उक्त कार्यक्रममा बैंकका सञ्चालक तथा कर्मचारीहरू, विद्यालयका शिक्षक तथा पदाकारीहरूको उपस्थिति थियो ।

● एसबिआईका ग्राहकलाई स्काइवाकमा २० प्रतिशत छुट

नेपाल एसबिआई बैंक लिमिटेड र वन्डर्स नेपाल प्रालिबीच छुटसम्बन्धी सम्झौता भएको छ । सम्झौतामा बैंकका नायब प्रमुख कार्यकारी अधिकृत तथा प्रमुख वित्तीय अधिकृत राजेशकुमार पण्डा र वन्डर्स नेपालका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत कवीन्द्रप्रसाद श्रेष्ठले हस्ताक्षर गरे ।

सम्झौतापश्चात् बैंकका ग्राहकले स्काइवाकको २० प्रतिशतसम्म छुट पाउने बताइएको छ । हाल यस बैंकले ९७ शाखा, २२ एक्सटेन्सन काउन्टर र एक सय २१ एटिएममार्फत बैंकिङ सेवा प्रदान गर्दै आएको छ ।

● समृद्धि फाइनान्सले गऱ्यो विद्यार्थीलाई स्टेसनरी वितरण

समृद्धि फाइनान्सले कसाह शाखा र खरेन्द्रपुर शाखाबाट स्टेसनरी सामग्री वितरण गरेको छ । फाइनान्सले कसाह चियाबारीस्थित श्री आधारभूत विद्यालयका ३० जना र खरेन्द्रपुर दकहियास्थित श्री राष्ट्रिय आधारभूत विद्यालयका ३० जना विपन्न वर्गका जेहेन्दार विद्यार्थीलाई कापी र कलम वितरण गरेको हो । फाइनान्सले संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वअन्तर्गत खरेन्द्रपुर शाखाले शिवराज नगरपालिकाका मेयर अजय थापा र कसाह शाखाले वडाध्यक्ष रामभरोश यादवको अध्यक्षतामा सम्पन्न गरेको हो । संस्थाले संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वअन्तर्गत हरेक महिनाका लागि फरक-फरक कार्यक्रम तय गरेको र आउने महिनाका लागि विभिन्न मितिमा अन्य कार्यक्रम आयोजना गर्ने तालिका रहेको जनाएको छ ।

● सूर्यकुण्ड हाइड्रोको आइपिओ निष्कासनमा कुमारी क्यापिटल

सूर्यकुण्ड हाइड्रो इलेक्ट्रिक लिमिटेडले आयोजना प्रभावित क्षेत्रका स्थानीय बासिन्दा तथा सर्वसाधारणमा प्रारम्भिक सेयर निष्कासन (आइपिओ) जारी गर्ने भएको छ । कम्पनीले आइपिओ निष्कासन तथा बिक्री प्रबन्धकमा कुमारी क्यापिटल लिमिटेड नियुक्त गरेको छ । कम्पनीले प्रतिसेयर १०० रूपैयाँ अंकित दरमा १३ लाख ७९ हजार तीन सय ५० कित्ता आइपिओ जारी गर्न लागेको जनाएको छ । उक्त सम्झौतापत्रमा हाइड्रोका सञ्चालक समिति अध्यक्ष सतिश न्यौपाने तथा कुमारी क्यापिटलका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत पुष्प शर्माले हस्ताक्षर गरे ।

अपि पावर कम्पनी लिमिटेडको मुख्य लगानी रहेको हाइड्रोले नुवाकोट जिल्लाको घ्याङफेदीमा ११ मेगावाट क्षमताको माथिल्लो तादी खोला जलविद्युत् आयोजना निर्माण गरिरहेको छ ।आयोजनाको निर्माण कार्य करिब ७० प्रतिशत सम्पन्न भइसकेको कम्पनीले जनाएको छ । यस कम्पनीमा अपि पावर कम्पनी लिमिटेडको बहुमत सेयर लगानी रहेको बताइएको छ । त्यस्तै, आगामी १० महिनाभित्र आयोजना सञ्चालनमा ल्याउने कम्पनीले जनाएको छ । यस आयोजनाबाट उत्पादित विद्युत् शक्ति ३३ केभी डबल सर्किट ट्रान्समिसन लाइनमार्फत आठ किलोमिटर लामो समुद्रटार सबस्टेसनमा जडान गरिने कम्पनीले जनाएको छ ।

● सन्तोष शाहको 'मिथिला थाली' झम्सिखेलमा

मिथिला परिकार र संस्कृतिलाई प्रवर्द्धन गर्ने उद्देश्यसहित सेफ सन्तोष शाहले ललितपुरको झम्सिखेलमा 'मिथिला थाली' सञ्चालनमा ल्याएका छन् । करिब ५० लाख रूपैयाँ लगानीमा दाइ दिलीप र सेफ लक्ष्मणसँगको सहकार्यमा उनले मिथिला थाली रेस्टुरेन्ट सञ्चालनमा ल्याएका हुन् ।

शाहले गत वर्ष ६ जेठमा जनकपुरमा मिथिला थाली सञ्चालनमा ल्याएका थिए । त्यसको ठीक एक वर्षपछि झम्सिखेलमा पनि मिथिला थाली सुरु गरेको उनले बताए । उनले भने, 'मिथिला खाना तथा कला-संस्कृतिको प्रवर्द्धनका लागि मिथिला थाली सञ्चालनमा ल्याइएको हो ।' आफूले बाल्यकालदेखि नै मिथिला संस्कृति र खानपानमा रमाएको सम्झँदै अहिले यसको प्रवर्द्धनका लागि जुटेको उनको भनाइ थियो । मिथिला थालीअन्तर्गत चोखा, भात, घिउ रोटी, तरूवा, तिलौरी, सलादलगायत डेढ दर्जन भेराइटीको संयोजन गरेका छन् । यो रेस्टुराँमा जनकपुरको तावा माछा पनि पाइन्छ । मिथिला थालीको झम्सिखेलमा साढे पाँच सय र जनकपुरमा तीन सय रूपैयाँ पर्ने दिलीपले बताए । रेस्टुराँलाई विभिन्न प्रकारका मिथिला आर्टले सजाइएको छ ।

● सानिमा रिलायन्सको व्यवसाय दोब्बर वृद्धि

सानिमा रिलायन्स लाइफ इन्स्योरेन्सले चालू आर्थिक वर्ष ०८०/८१ को तेस्रो त्रैमासमा गत आवको तुलनामा ९२.९४ प्रतिशतले नाफा बढाएको छ । चालू आवको नौ महिनामा कम्पनीले ३० करोड ४८ लाख नाफा कमाएको छ । गत आर्थिक वर्षको सोही अवधिमा १५ करोड ७९ लाख नाफा गरेको थियो । प्रकाशित वित्तीय विवरणअनुसार कम्पनीको सेयर पुँजी चार अर्ब १८ करोड रहेको छ ।

कम्पनीको महाविपत्ति कोषमा १२ करोड ६९ लाख छ भने रिटेन्ड अर्निङमा ९९ करोड ७२ लाख रहेको छ । ०७९/८० को असार मसान्तसम्ममा कम्पनीको जीवन बिमा कोषमा १० अर्ब ९१ करोड थियो । गत आर्थिक वर्षको असार मसान्तको तुलनामा चैत मसान्तसम्ममा कम्पनीको जीवन बिमा कोषको आकार २४.१४ प्रतिशतले वृद्धि भएर १३ अर्ब ५५ करोड पुगेको छ । चालू आर्थिक वर्षको चैत मसान्तसम्ममा कम्पनीले चार अर्ब २७ करोड कुल बिमा शुल्क आर्जन गरेको छ । जुन गत वर्षको सोही अवधिको तुलनामा ११८.९३ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ । गत वर्ष सोही अवधिमा एक अर्ब ९५ करोड कुल बिमा शुल्क आर्जन गरेको थियो ।

चार अर्ब एक करोड रूपैयाँ खुद बिमा शुल्क आर्जन गरेको कम्पनीले गत आर्थिक वर्षको सोही अवधिमा कम्पनीले एक अर्ब ८४ करोड रूपैयाँ खुद बिमा शुल्क आर्जन गरेको थियो । गत वर्षको तुलनामा कम्पनीको खुद बिमा शुल्क आर्जन ११७.०७ प्रतिशतले वृद्धि भएको पाइन्छ । समीक्षा अवधिमा कम्पनीले पुनर्बिमामार्फत २६ करोड १९ लाख रूपैयाँ खर्चिएको छ । गत आर्थिक वर्षको सोही अवधिमा कम्पनीले १० करोड ३८ लाख रूपैयाँ पुनर्बिमामार्फत खर्चिएको थियो । प्रतिसेयर आम्दानी ९.७१ रूपैयाँ र प्रतिसेयर नेटवर्थ १२६.९९ रूपैयाँ रहेको कम्पनीले ४३ करोड ३१ लाख रूपैयाँ अभिकर्ता कमिसनमार्फत खर्चिएको छ ।

● तीन अर्बको ऋणपत्र निष्कासन गर्दै नबिल बैंक

नबिल बैंकले तीन अर्ब रूपैयाँको ऋणपत्र निष्कासन गर्ने भएको छ । 'आठ प्रतिशत नबिल डिबेन्चर २०८९' नामक ऋणपत्र निष्कासनका लागि बैंकले निष्कासन तथा बिक्री प्रबन्धकमा नेपाल एसबिआई मर्चेन्ट बैंकलाई नियुक्त गरेको छ । ऋणपत्र निष्कासनसम्बन्धी सम्झौतापत्रमा बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत ज्ञानेन्द्रप्रसाद ढुंगाना र एसबिआई मर्चेन्टका प्रबन्ध सञ्चालक तथा प्रमुख कार्यकारी अधिकृत लेखनाथ पोखरेलले हस्ताक्षर गरे । बैंकले प्रतिऋणपत्र एक हजार रूपैयाँ अंकित मूल्यको ऋणपत्र निष्कासन गर्न लागेको हो । वार्षिक ८ प्रतिशत ब्याजदर रहेको यो ऋणपत्रको अवधि आठ वर्षको रहने बताइएको छ । ३० लाख कित्ताले हुन आउने तीन अर्ब रूपैयाँबराबरको ऋणपत्र निष्कासन गरिने नबिल बैंकले जनाएको छ ।

यो ऋणपत्रमध्ये १८ लाख कित्ता ऋणपत्रले हुन आउने कुल एक अर्ब ८० करोड रूपैयाँ ऋणपुँजी रकम व्यक्तिगत तवरबाट बिक्री गरिने बैंकले जनाएको छ । त्यस्तै, १२ लाख कित्ता ऋणपत्रले हुन आउने कुल एक अर्ब २० करोड रूपैयाँ ऋणपुँजी रकम सर्वसाधारणका लागि सार्वजनिक निष्कासनबाट निष्कासन गर्न लागिएको बताइएको छ ।

साथै, सर्वसाधारणका लागि छुट्याइएको १२ लाख कित्तामध्ये ५ प्रतिशत अर्थात् ६० हजार कित्ता ऋणपत्र सामूहिक लगानी कोषका लागि छुट्याएको बैंकले जनाएको छ ।

● टेलिकमले पायो पाँच वर्षलाई लाइसेन्स

नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणले सरकार स्वामित्वको नेपाल टेलिकमलाई पाँच वर्षका लागि नयाँ लाइसेन्स (इजाजत) दिएको छ । टेलिकमको लाइसेन्स अवधि शुक्रबारबाट सकिनै लाग्दा २१ करोड रूपैयाँ दस्तुर लिएर पाँच वर्षलाई लाइसेन्स दिएको प्राधिकरणले जनाएको हो ।

नेपाल टेलिकमकी प्रबन्ध निर्देशक संगीता पहाडीले प्राधिकरणले पाँच वर्षका लागि लाइसेन्स दिएको पत्र पठाएको जानकारी दिइन् । 'अहिलेका लागि लाइसेन्स पाउनु नै ठूलो कुरा भयो, पाँच वर्षपछि अहिलेकै कानुनबमोजिम लाइसेन्स पाउँछौं वा नयाँ कानुन बन्छ । त्यो सरकारको कुरा भयो,' उनले भनिन् । प्राधिकरणले पठाएको पत्रमा अहिलेलाई अवधि सकिएको हुँदा पाँचवर्षे लाइसेन्स दिएको र आवश्यक सर्त तोकिने उल्लेख छ ।

बिहीबार बसेको मन्त्रिपरिषद्को बैठकले प्राधिकरणलाई दूरसञ्चार ऐन, २०५३ को दफा २० को अधिकार प्रयोग गरी अनुमतिपत्र जारी गर्न निर्देशन दिएको थियो । नीतिगत कानुन र दस्तुरको विषयमा अन्योल रहेको अवस्थामा हाललाई २१ करोड रूपैयाँ लिएर पाँच वर्षलाई लाइसेन्स दिएको दूरसञ्चार प्राधिकरणका प्रवक्ता सन्तोष पौडेलले बताए । उनले भने, 'मन्त्रिपरिषद्को निर्णयलाई आधार मानेर तत्काललाई लाइसेन्स दिएका छौं । आउँदा दिनमा आवश्यक कानुन बनाएर अहिलेको अन्योलतालाई हटाउँछौं ।'

● ज्योति विकास बैंकद्वारा १५ वर्षभन्दा बढी सेवा गरेका कर्मचारीलाई सम्मान

ज्योति विकास बैंकले लामो समयसम्म सेवारत कर्मचारीलाई अनुकरणीय सेवा, समर्पण र योगदानका लागि सम्मान गरेको छ । बैंकले १५ वर्षसम्म अनवरत रूपमा सेवा गरेका विकास रानाभाट, प्रमिला केसी, जमुना रिसाल, अनिता राई र होमकुमारी बस्नेतलाई सम्मान गरेको हो ।

बैंकको उद्देश्य प्राप्तिका लागि स्थापित मूल्य मान्यताहरूको जडमा बैंकको परिवर्तनको ज्योति फैलाउने संकल्पमा अनवरत रूपमा सहयात्रा गरेका कर्मचारीहरूलाई सम्मान गरिएको बैंकले जनाएको छ । बैंकको केन्द्रीय कार्यालयमा आयोजित कार्यक्रममा बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत कपिल ढकालले कर्मचारीहरूलाई सम्मानित गर्नुका साथै कर्मचारीहरूको जीवन बिमा परिपक्वताको रकम पनि हस्तान्तरण गरे । ढकालले कर्मचारीहरूले वर्षौंदेखि बैंकमा गरेको समर्पणप्रति आभार व्यक्त गर्दै १५ वर्षको गौरवपूर्ण सहयात्रालाई सफल र सबल बनाउने कर्मचारीहरूप्रति कृतज्ञता ज्ञापन गरे ।

● मुक्तिनाथका संस्थापक अध्यक्ष रेग्मीको निधनमा शोकसभा

मुक्तिनाथ विकास बैंकको संस्थापक अध्यक्ष खगेन्द्रराज रेग्मीको निधनमा बैंकको केन्द्रीय कार्यालय, लाजिम्पाटमा मंगलबार शोकसभा कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ । शोकसभामा बैंकका वर्तमान तथा पूर्वसञ्चालक तथा कर्मचारीले एक मिनेट मौनधारण गरेका छन् । शोकसभामा बैंक स्थापना तथा वृद्धिका लागि रेग्मीले गरेको योगदानको चर्चा गरिएको छ । विभिन्न चुनौतीका बाबजुद पनि स्याङ्जा जिल्लामा स्थानीय व्यक्तिलाई समेटेर बैंक सञ्चालनमा ल्याउनु, जनविश्वास आर्जन गर्नु र बैंकको व्यवसायलाई विस्तार गर्नु आफैँमा महत्वपूर्ण काम रहेको उल्लेख गरिएको छ । संस्थापक अध्यक्ष रेग्मीको मंगलबार बिहान आफ्नै निवास, स्याङ्जामा निधन भएको छ । उनी लामो समयदेखि बिरामी भई उपचाररत रहेको बैंकले जनाएको छ ।

● बिवाइडीका महाप्रबन्धकले गरे नेपाल भ्रमण

बिवाइडी एसिया प्यासिफिक अटो सेल्स डिभिजनका महाप्रबन्धक लिउ जुलियाङले नेपाल भ्रमण गरेका छन् । भ्रमणका क्रममा लिउले नेपालमा बिवाइडी गाडीको बजार अवस्था र बिक्रीबारे जानकारी लिएको बताइएको छ । भ्रमण प्रतिनिधिमण्डलमा गिलियन लीसहित यात्रुवाहक सवारी कार्यालयका निर्देशक ज्याभी वाङ, उत्पादन प्रबन्धक कैसी के, कानुनी प्रबन्धक र डेपुटी महाप्रबन्धक केत्सु फाङलगायत सहभागी थिए ।

भ्रमणलाई नेपालमा बिवाइडीको उपस्थितिलाई सुदृढ पार्ने र अटोमोटिभ परिदृश्यलाई प्रोत्साहन गर्ने उद्देश्यले रणनीतिक संलग्नताको शृंखलाका रूपमा लिइएको छ ।लिउ र बिवाइडी टोलीले नक्साल र पुल्चोक, ललितपुरमा रहेको बिवाइडी सोरूम भ्रमणबाट यात्रा सुरु गरेको बताइएको छ । त्यस्तै, प्रतिनिधिमण्डलले काठमाडौंको गुह्येश्वरीमा रहेको बिवाइडी सर्भिस सेन्टरको समेत भ्रमण गरेको थियो ।

ठूलो भाग...

एमालेका ७८, माओवादीका ३२, रास्वपाका २१ र अशोक राईले नेतृत्व गरेको जसपाका ७ गरी १ सय ३८ सांसद रहेका छन् । त्यसमा पनि नागरिक उन्मुक्ति पार्टीका २ जना सांसदको समर्थन रहने र ३ स्वतन्त्र सांसद मध्येका २ ले दाहाल सरकारलाई समर्थन जनाउने भएका छन् । यस्तो अवस्थामा नेपाली कांग्रेसको गठबन्धनमा कांग्रेसका ८९, राप्रपाका १४, माधव नेपालका १०, जसपा नेपालका ५, लोसपाका ४, जनमतका ६ र नागरिक उन्मुक्तिका २ गरी जम्मा १ सय २९ सांसदको मात्र समर्थन हुन सक्ने सम्भावना देखिएको भएपनि राप्रपाले अन्तिम समयमा काग्रेसलाई समर्थन गर्न सक्ने सम्भावना न्यून रहेको छ । राप्रपाले प्रदेशसभाहरूमा समेत सरकार बनाउन र ढाल्न कतै सहयोग नगरेर तटस्थ बस्ने गरेका हुनाले अहिलेकै अवस्थामा राप्रपाले कांग्रेस गठबन्धनलाई सहयोग गर्दछ भन्ने ग्यारेन्टी छैन ।

माधव नेपालले हालै आफ्नो पार्टीको बैठकमा पेश गरेको राजनीतिक प्रतिवेदनमा समेत अहिलेको सत्ता गठबन्धन क्षणिक भएकाले गर्दा अर्को गठबन्धन बन्न सक्ने उल्लेख गरेका हुनाले र उनलाई कांग्रेसले अहिलेको गठबन्धन भत्काएर प्रधानमन्त्री बनाउने रणनीति लिएको भएपनि तत्काल त्यस्तो सम्भावना देखिएको छैन । रास्वपा सरकारबाट बाहिर गएपनि कांग्रेसको गठबन्धनमा ऊ सहभागि हुन सक्ने कुनै सम्भावना नै नरहेकाले गर्दा माधव नेपालको तत्काल प्रधानमन्त्री बन्ने सम्भावना देखिएको छैन ।

जसपा नेपाल विभाजित भएपछि माधव नेपाललाई समेत ठुलो झट्का लागेको छ । एक त आफ्नो बार्गेनिङ्ग पावर समाप्त भएको छ भने अर्कोतर्फ आफ्नै पार्टी समेत विभाजित हुन सक्ने भयमा माधव नेपाल रहेका छन् ।

आफ्नो समर्थन विपरित दाहाल सरकारलाई बहुमत पुग्ने भएकाले गर्दा आफ्नो पार्टीले पनि सरकार छोड्नुपर्ने हो कि भनेर डर नेपाललाई रहेको छ । कोशी प्रदेशमा नेकपा एमालेका नेता हिक्मत कार्कीलाई विश्वासको मत नदिने भन्दाभन्दै अन्तिम समयमा विशवासको मत दिनुको कारण हो सुदुरपश्चिममा आफ्नो पार्टीका मुख्यमन्त्रीलाई एमालेले मत देओस् भन्ने । कोशी प्रदेशमा एकीकृत समाजवादीले कार्कीलाई विश्वासको मत नदिएको भएपनि कार्कीसँग बहुमत पुग्थ्यो तर सुदुरपश्चिममा एमालेले मुख्यमन्त्री दीर्घराज सोडारीलाई मत नदिएको खण्डमा सोडारी सरकार ढल्छ त्यही कारणले गर्दा मात्र एकीकृत समाजवादीले कोशीमा कार्कीलाई विश्वासको मत दिएको हो ।

घाँटी हेरि हाड निल्नुपर्नेमा त्यसो नगरिएकै कारण जसपा नेपाल विभाजित भयो भने एकीकृत समाजवादीको हालत पनि त्यस्तै हुन सक्ने सम्भावना रहेको छ । प्रधानमन्त्री दाहालले कुनै पनि बेला एकीकृत समाजवादीका मन्त्रीहरूलाई राजिनामा दिन भने वा बर्खास्त गर्न सक्ने सम्भावना रहेको सूत्रले दाबी गरेको छ ।

लामिछाने र...

राजनीतिबाट अलग हुने उद्घोष गरेका छन् भने थापाले प्रमाणित गर्न नसकेको खण्डमा उनले समेत राजनीतिबाट सन्यास लिनुपर्ने बताएका छन् ।

थापा र लामिछाने दुवै झुठा ठहरिएको खण्डमा यी दुवैले राजनीतिबाट सन्यास लिलान् भन्ने विश्वास जनतालाई छैन । लामिछानेले ऋण लिन निवेदन दिएको र सहीछाप गरेको प्रमाण थापासँग भए त्यसको परिक्षण गरेर सार्वजनिक रूपमा सो प्रमाण सार्वजनिक गर्न थापालाई कसले रोकेको छ भन्दै लामिछाने भने भोली कुनै सहकारीमा थापाको नक्कली सही गरेर सहकारीबाट ऋण लिएको आरोप लाग्न सक्ला त्यो बेला थापाको सही र औठाछाप सक्कली हो होइन भनेर परीक्षण गर्न पर्दछ कि पर्दैन ? त्यसैले यो विवाद संसदीय छानविन भन्दा पनि कानुनी विषय भएकाले पहिला लामिछानेको सही र औठाछापको परीक्षण गरी उपर्युक्त निर्णय लिनु उपर्युक्त हुनेछ ।

आरोप लाग्ने वित्तिकै कसैलाई पनि आफ्ना कुरा राख्न नदिने कांग्रेसको निर्णय गलत रहेको छ । लामिछाने गृहमन्त्री समेत रहेकाले उनले सांसदको नाताले संसदमा बोल्न किन नपाउने ? उनीमाथि लागेको आरोप प्रमाणित भई नसकेको अवस्थामा उनलाई बोल्न नदिने कांग्रेसको निर्णय लोकतन्त्र र लोकतान्त्रिक पद्दतिको विरोधी कार्य हो । जनताका समस्या समाधान गर्ने थलोलाई बन्धक बनाउने कांग्रेसको निर्णय उसैलाई कालान्तरमा घाती हुन सक्ने सम्भावना रहेको छ ।

जसपा नेपाल...

प्रदेशको सरकार समेत जोगाउन सकेन । मधेश प्रदेशबाट नेकपा एमाले र माओवादी केन्द्र बाहिरिएपछि जसपाले दाहाल सरकारलाई दिएको समर्थन फिर्ता लिएको र सरकारबाट बाहिरिएको छ ।

जसपा नेपाल विभाजित भएर अशोक राईको नेतृत्वमा जनता समाजवादी पार्टी गठन भएको र उक्त पार्टीले सरकारलाई समर्थन गरेका हुनाले दाहाल सरकारलाई तत्कालका लागि कुनै संकट देखिएको छैन । दाहाल सरकारलाई अहिले नेकपा एमालेका ७८, माओवादकि ३२, रास्वपाका २१, जनता समाजवादीका ७ गरी १ सय ३८ सांसदको समर्थन रहेको र नागरिक उन्मुक्ति पार्टीले समेत समर्थन गरिरहेको छ भने मधेश प्रदेशमा नेकपा एमाले, माओवादी, जनमत र लोसपाको सरकार निर्माण हुने भएपछि दाहाल सरकारलाई जनमत र लोसपाले समेत समर्थन गर्न सक्ने भएकाले गर्दा तत्काल दाहाल सरकारलाई कुनै संकट देखिँदैन ।

एकीकृत समाजवादीले समेत सरकार छोड्ने र सरकारलाई दिएको समर्थन फिर्ता लिएको अवस्थामा समेत दाहाल सरकारलाई कुनै संकट देखिँदैन । विपक्षीमा कांग्रेसका ८९, एकीकृतका १०, जसपा नेपालका ५, जनमोर्चाको १ गरी जम्मा १ सय ७ सासद रहन्छन् भने ३ स्वतन्त्र सांसद रहेकाले उनीहरूको समर्थन कसलाई हुन्छ भनेर अहिले नै भन्न नसकिने अवस्था भएपनि ३ स्वतन्त्र सांसदमध्ये २ सांसदले दाहाल सरकारलाई समर्थन गर्न सक्ने सूत्रको दाबी छ ।

प्रधानमन्त्रीले...

१ सय ५७ सांसदको समर्थन रहेको थियो भने फागुन ३० समर्थन गरेका सबै दलले दाहाललाई समर्थन गरेर दाहालको पक्षमा १ सय ५२ मत रहन्छ । जसपा नेपालले समर्थन फिर्ता लिएपछि जेष्ठ २८ भित्रमा प्रधानमन्त्रीले संसदबाट विश्वासको मत लिनुपर्ने भएको छ । उपेन्द्र यादवले सत्तारूढ दलहरूकै इसारामा आफ्नो पार्टी विभाजन गराएको भन्दै प्रधानमन्त्री सहित नेकपा एमाले र माओवादी केन्द्रसँग रूष्ट बनेका छन् ।

पार्टी अध्यक्ष उपेन्द्र यादव अमेरिका भ्रमणमा रहेका बेला अशोक राईको नेतृत्वमा ७ सांसदले बैशाख २३ गते पार्टी विभाजन गरेका थिए । प्रधानमन्त्री दाहालले केही समय पहिला आफूँ बाचुन्जेल राजनीतिमा उथलपुथल भईरहने अभिव्यक्ति दिएका थिए । अहिले त्यो अभिव्यक्ति पूरा भएको छ । राजनीतिमा अर्को उथलपुथल हुने सम्भावना समेत बढेर गएको छ । जसपा विभाजनको असर नेकपा एकीकृत समाजवादमा समेत पर्न सक्ने सम्भावना बढेर गएको छ ।

राष्ट्रपतिलाई...

छ । सत्ता पक्षले भने धन्यवादको प्रस्ताव टेबल गर्न नदिएर प्रतिपक्षी दलले अशोभनिए कार्य गरेको आरोप लगाएको छ भने कांग्रेसले आफ्नो कार्य सही भएको बताएको छ ।

प्रधानमन्त्रीले धन्यवादको प्रस्ताव टेबल गर्ने र राष्ट्रिय सभाका अध्यक्षले प्रस्तुत गर्ने कार्यसूचीमा उल्लेख भएको भएपनि कांग्रेसले संसद नै अवरूद्ध गरेको हुनाले प्रस्ताव टेबल नै हुन सकेन । प्रतिनिधिसभामा भने राष्ट्रपतिको कार्यालय र प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालयबाट पठाएका पत्रहरू पढेर सुनाउने र सभामुख तथा उपसभामुखको अनुपस्थितिमा बैठकको अध्यक्षता गर्ने सांसदहरूले मनोनय गर्ने र राष्ट्रपतिलाई धन्यवाद दिने प्रस्ताव टेबल गर्ने कार्यसूची रहेको भएपनि ती सबै कार्य हुन सकेनन् । यसरी सम्भवत पहिलो पटक संसदको अभ्यास असफल भएको र राष्ट्रपतिले धन्यवाद समेत पाएनन् ।

राष्ट्रपतिलाई धन्यवाद दिने प्रस्ताव सरकारको नभई संसदको हो । संसदले आफ्नो कार्यतालिका आफैँ बनाउँछ । त्यसमा सरकारको हस्तक्षेप हुँदैन, त्यही कारणले गर्दा संसदले राष्ट्र प्रमुखलाई धन्यवाद दिने प्रचलन अन्य देशमा समेत रहेको छ । कांग्रेसले सरकार र संसदलाई एउटै डालोमा हालेर आफ्नो स्वार्थ पूरा गर्ने खेलमा लागेकाले कांग्रेसको चौतर्फी आलोचना भएको छ ।

गृहमन्त्री रवि लामिछाने सहकारी ठगीमा मुछिएको भन्दै उनीमाथि छानविन गर्न संसदीय छानविन समिति बनाउनुपर्ने माग कांग्रेसले गरिरहेको छ । मुलुक भरमा रहेको धेरै सहकारीहरूले बचतकर्ताको रकम हिनामिना गरेकाले व्यक्ति विशेष नभई समग्र सहकारी ठगीको विषयमा संसदीय छानविन समिति बनाएर छानविन गर्नपर्नेमा कांग्रेसले त्यसलाई अस्वीकार गरेको छ । रवि लामिछानेको पार्टी रास्वपाले कांग्रेसलाई सघाएन भनेर लामिछानेको नामै किटान गरेर छानविन समिति बनाउनुपर्ने माग भित्र गम्भीर षड्यन्त्र लुकेको छ । पहिला छानविन समिति बनाउने र समिति बनाइसकेपछि अनुसन्धानको दायरामा रहेका व्यक्ति गृहमन्त्री रहन सक्दैनन् भनेर राजिनामा माग्ने रणनीतिक उदेश्यका साथ कांग्रेस अघि बढेको प्रष्ट रूपमै देखिएको छ ।

नेपाली कांग्रेस जसरी भएपछि अहिलेको सत्ता गठबन्धनलाई भत्काउन चाहान्छ । सत्ता गठबन्धनमा रहेका दलहरूभित्र खेलेर उनीहरूबीचमा विवाद सिर्जना गर्ने रणनीति कांग्रेसले लिएकै कारण जसपा नेपाल विभाजित भयो । अब कांग्रेसको ध्यान रास्वपाभित्र भएको छ । रास्वपालाई सत्ता गठबन्धनबाट बाहिर ल्याउन सके वर्तमान गठबन्धन भत्किने र आफ्नो नेतृत्वमा अर्को गठबन्धन बन्न सक्ने भएकाले त्यही बाटोमा कांग्रेस अग्रसर भएपनि अहिलेको अवस्था भने त्यति सहज देखिएको छैन ।

महालक्ष्मी विकास बैंकको सामाजिक कार्यक्रम

काठमाडौं । महालक्ष्मी विकास बैंकले संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वअन्तर्गत नेपाल प्रहरी, युवा क्लब, विद्यालय, नगरपालिका तथा रोटरी क्लबलाई गरेका विभिन्न सहयोग गरेको छ । बैंकको बेलौरी शाखाले इलाका प्रहरी कार्यालय बेलौरी कञ्चनपुरलाई लागुऔषधसम्बन्धी जनचेतनामूलक बोर्ड हस्तान्तरण गरेको छ । वडा क्षेत्रभित्र लागुऔषध अपराधसम्बन्धी जनचेतनामूलक बोर्डहरू राखी त्यस्ता कार्यलाई निरूत्साहित गर्न मद्दत पुऱ्याउने उद्देश्यसहित बैंकले उक्त सहयोग गरेको जनाएको छ ।

त्यस्तै, कोटेश्वर शाखाले काठमाडौं महानगरपालिका-३२, कोटेश्वर समाज सुधार युवा क्लबलाई खानेपानीको ट्यांकी हस्तान्तरण गरेको छ भने इटहरी शाखाले इटहरी उपमहानगरपालिका-२०, तरहरा सुनसरीमा अवस्थित श्री बाल बहुभाषीय आधारभूत विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीका लागि शैक्षिक सामग्री हस्तान्तरण गरेको छ ।

सिसुवा शाखाद्वारा पोखरा-३० स्थित सिसुवा बजार क्षेत्रलाई समेट्ने गरी सिसी क्यामरा जडान गरिएको छ । उल्लिखित कार्यक्रम सँगसँगै बैंकको हेटौंडा शाखाद्वारा रोटरी क्लब अफ हेटौंडालाई डस्टबिन हस्तान्तरणसमेत गरेको बताइएको छ ।

आरोप लाग्दैमा...

कांग्रेसले सत्ता गुमाएको पिडा संसदमा पोखिरहेको छ । अहिलेपनि संसदमा अदालतले भ्रष्टाचारी ठहर गरेका व्यक्ति संसदमै रहेका छन् भने अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोगले भ्रष्टाचारमा संलग्न रहेका भन्दै पटक पटक बयान लिएका व्यक्ति संसदमै रहेका छन् । उनीहरू सबै कांग्रेसकै सांसद रहेका छन् । कुनैपनि व्यक्तिलाई आरोप लाग्ने वित्तिकै पद त्याग्नुपर्दैन अन्तिम निर्णय भएपछिमात्र पद त्याग्नुपर्दछ भन्ने कांग्रेसका सभापति शेरबहादुर देउवाको केही महिना पहिलाको उद्घोष अहिले कता हरायो ?

कांग्रेसका महामन्त्री गगन थापाले केही दिन पहिला रवि लामिछाने सहकारी ठगीमा मुछिएको प्रमाण आफूसँग रहेको बताएका थिए । तर लामिछानेले आफूले सही छाप र हस्ताक्षर गरेर निवेदन दिएको र रकम लिएको प्रमाण देखाउन थापालाई आग्रह गर्दै आफूले रकम लिएको प्रमाणित भए आफू राजनीतिबाट सन्यास लिने र प्रमाणित नभए थापाले सन्यास लिनुपर्ने बताएपछि थापाको बोली फेरिएको छ । उनी पछिल्लो समयमा भन्न थालेका छन् ठगी गरेको प्रमाण सरकारसँगै छ । भनेर यसरी यी दुई व्यक्तिको जुहारीले गर्दा संसद अवरूद्ध हुनु भनेको लोकतान्त्रिक व्यवस्थाकै खिल्ली उडाउनु बाहेक अन्य केही हुन सक्दैन ।

बालमन्दिरका...

विषयमा छानविन प्रक्रिया अघि बढेको छ ।

बाल संगठनको नाममा रहेको २९ रोपनी जग्गा २०४९ बृहस्पति विधा सदनलाई ५ वर्षका लागि भनेर ९ रोपनी जग्गा भाडामा लगाएकोमा बाल संगठनले २०७२ मा सो जग्गालाई पुरक सम्झौता गर्दै २१३१ सम्म भाडामा दिने निर्णय गरेको थियो । बृहस्पतिले २०७६ मा भारतीय बोर्डद्वारा सञ्चालित राई स्कूललाई मनोमानी ढँगले ५ रोपनी जग्गा ५० वर्षका लागि भाडामा दिएको थियो ।

कम पैसामा भाडामा दिएर भाडामा लिएको पहिला ५ वर्ष र पछिल्लो अन्तिम अर्थात अन्तिम ५ वर्ष भाडा नलिने गरी राई स्कूललाई दिएर त्यसबेला बाल मन्दिरकी अध्यक्ष बैद्य सहितका पदाधिकारीहरूले ब्रम्मलुट गरेका थिए भने बाल मन्दिरमा रहेका बालबालिकाहरूले खाना समेत खान नपाउने अवस्था रहेको थियो ।

यसरी २०४६ सालको राजनीतिक परिवर्तनपछि कांग्रेसले सबैभन्दा बढी समयसम्म सत्ताको नेतृत्व गरेको र कांग्रेसकै नेता तथा कार्यकर्ताहरूले विभिन्न संघ संगठन लगायत विभिन्न ठाउँमा नियुक्ति पाएका हुनाले कांग्रेस नै सबैभन्दा ठुलो भ्रष्टाचारी ठहरिँदै गएको छ । संगठनको नाममा रहेको जग्गा भाडा प्रकरणमा त संगठनका सञ्चालकलाई नै जग्गा दिएकोले गर्दा अब त्यसको छानविन हुन आवश्यकता छ ।

तराई...

स्थानमा र बागमती, गण्डकी र कर्णाली प्रदेशका पहाडी भूभागका एक-दुई स्थानमा मात्र हल्का वर्षाको सम्भावना छ । तर तराई मधेशका जिल्लामा तत्काल पानी पर्ने सम्भावना देखिँदैन । त्यसैले गर्मी बढ्ने पूर्वानुमान मौसमविदले गरेका हुन् ।

तातो हावा 'लु'बाट जोगिने उपाय

- सकेसम्म दिउँसो घरबाट बाहिर ननिस्कने,
- निस्कनै परे पातलो कपडाले टाउको छोप्ने वा छाता ओढ्ने,
- फलफूलको रस र पानी प्रशस्त पिउने,
- धेरै पसिना आएमा जीवनजल पिउने,
- चिसो पानीले नुहाउने,
- कामकाज सकभर बिहान वा बेलुका गर्ने,
- मदिरा सेवन नगर्ने,
- सकेसम्म चिया, कफी, सोडा जस्ता पेय पदार्थ नपिउने ।

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड

बनेपामा रैथाने खाना महोत्सव हुने

काभ्रे । काभ्रे जिल्लाको बनेपामा रैथाने खाना महोत्सव हुने भएको छ । माई चण्डेश्वरी जात्राको अवसरमा जेठ १०, ११ र १२ गते महोत्सव हुने भएको हो ।

काभ्रे होटेल तथा रेस्टुरेन्ट तथा व्यवसायी संघ र काभ्रे पार्टी प्यालेस तथा क्याटरिङ संघको संयुक्त आयोजनामा महोत्सव हुन लागेको हो । मंगलबार एक पत्रकार सम्मेलन गर्दै आयोजकले सो जानकारी गराएका हुन् ।

महोत्सवका संयोजक एवं काभ्रे होटेल तथा रेस्टुरेन्ट व्यवसायी संघका अध्यक्ष श्यामकुमार (भालु) श्रेष्ठले सांस्कृतिक सदभाव र एकताको भावना जागृत गराउने, रैथाने खानाको परिचय तथा प्रवर्द्धनका लागि महोत्सवको आयोजना गर्न लागेको बताए । महोत्सव फाइदाका लागि भन्दा पनि रैथाने खाना प्रवर्द्धनका लागि आयोजना गरेको भालुले जानकारी दिए । करिब १५ वटा स्टलमा विभिन्न नेवारी रैथाने परिकार हुने उनको भनाइ छ । महोत्सवमा हजारौँ मानिसले अवलोकन गर्ने अनुमान गरिएको छ ।

काभ्रे पार्टी प्यालेस तथा क्याटरिङ संघका अध्यक्ष शिव तिमल्सिनाले बनेपाको पहिचान झल्काउने परिकारको प्रवर्द्धनको लागि महोत्सवको आयोजना गर्न लागेको बताए ।

होटेल तथा रेस्टुरेन्ट व्यवसायी संघका केन्द्रीय कोषाध्यक्ष कृष्ण श्रेष्ठका अनुसार उक्त महोत्सवका लागि करिब चार लाख बजेट आवश्यक पर्नेछ । प्रतिस्टल १० हजारका दरले शुल्क उठाएर उक्त लागत परिपूर्ति गर्ने योजना रहेको उनले बताए । तीन दिनसम्म चल्ने महोत्सवमा २५ देखि ४० वटा स्टल हुने अनुमान गरिएको छ ।

सम्पादक/प्रकाशक : देवेन्द्र चुडाल • कार्यालय : बुद्धनगर, काठमाडौं • फोन : ४७९०२९५, मो. : ९८४१२५४८८५ • इमेल : devendrachudal@gmail.com • मुद्रण : सुनगाभा प्रिन्टिङ प्रेस, बागबजार